

Redacțiunea, Administrațiunea și
Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.
Scrisorile nerofrancate nu se pri-
mesoc. Manuscriptele nu se re-
trimite!

Birourile de anunțuri:
Brașov, piața mare Nr. 22.
Inserate mai primosoc în Viena
Bodo și Moser, Hanssenstein și Vogler
(G. H. Moser), Hemrich Schalek, Alois
Kersch, M. Diner, A. Oppel, J. Den-
enberg; în Budapesta: A. V. Gold-
berger, Anton Mezei, Eckstein Bernad;
în Frankfurt: G. L. Dube; în Ham-
burg: A. Steiner.

Prețul inserțiilor: o serie
garzondu pe o colónă 6 cr.
și 80 cr. timbru pentru o pu-
blicare. Publicări mai dese
după tariful și învoială.
Reclame pe pagina III-a o
serie 10 cr. v. a. séu 30 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

(NUMERŪ DE DUMINECĂ)

"Gazeta" este în fiecare zi.
Abonamente pentru Anstro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.
Se primumără la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov:
la administrațiune, piața mare
Nr. 22, etajul I: pe un an
10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în
casă: Pe un an 12 fl., pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Un exemplar 5 cr. v. a. séu
15 bani.
Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte.

Nr. 275.—Anul LII.

Brașov, Duminică 10 (22) Decembrie

1889.

Brașov, 8 Decembrie v.

Circulă fama, că ministrul
președinte Tisza e în ajun de a-și
da demisiunea, de cumva nu 'și-a
dat-o chiar până în momentul de
față.

Foile opoziționale ungurești
publică telegrame, una mai sensa-
țională decât alta, despre apro-
piata cadere a d-lui Tisza.

Foia kossuthistă din Clușiu află,
că retragerea ministrului Tisza e
lucru hotărât, d-er că se ține încă
secretul numelui celui care are să
urmeze în postul de ministru-pre-
ședinte.

O telegramă a foiei opozițio-
nale moderate din Clușiu numește
însă și persoana, care are să în-
locuiască pe d-lui Tisza, și ne dă lă-
muriri și asupra cauzei, care se
dăce că i-a sdruncinat cu des-
vășire poziția d-lui Tisza.

Se asigură adecă în telegrama
amintită, ca capitularea ministru-
lui Tisza înaintea opoziției ma-
ghiare în afacerea cetățeniei lui
Kossuth a făcut sângeru la
curte și că acesta nu-i mai pôte
erta, și astfel plecarea d-lui Tisza
dela ministeru este lucru hotărât.
Ca urmaș al lui Tisza e desem-
nat șeful de secțiune în ministru-
terul de esterne d-lui Szogyeny
Marich.

Cetitorii noștri își vor aduce
aminte, că în urma stăruințelor
celor din stânga extremă, d-lui Tisza,
ca să 'și salveze nimbul de „pa-
triot”, a găsit cu cale a declara,
că el împreună cu partida sa va
considera totdeuna pe Kossuth ca
cetățen al Ungariei. Se dicea,
că această declarație a făcut-o după
ce a cerut mai înteu învoirea
Monarhului, și foile tisziste tri-
umfau, că și de astă dată i-a suc-
cesu d-lui Tisza a astupa gura o-
poziției.

Opoziția însă, încurajată prin

succesele ei de mai înainte, în afa-
cerea legii militare și în afacerea
steagului dela Monor, nu s'a mul-
țămît cu această declarație, ci a
continuat agitația în parlamentu
și în țară pentru Kossuth, cerându
cu înțeu schimbarea legii de
cetățenie în favoarea lui Kossuth.

D-lui Tisza, care a cedat în
afacerile amintite, nu se mai putea
opri când era vorba tocmai de
Kossuth, pe care și șovinistii din
partida sa l'au declarat de „sfânt”
național al lor, numai ca să
nu rămână îndărătul celor din
stânga.

Astfel ajunse d-lui Tisza din
tréptă în tréptă până a promite,
că va modifica legea de cetățenie,
cu tôte că el însuși dăsesse mai
înainte, că acesta nu-o va face
de dragul unei singure persoane.
A aflat însă și de astă dată un
cârlig, făcându se se credă că
nu e vorba numai de o singură
persoană, ci și de alți Unguri, cari
s'ar putea reintorci în patriă din
țările străine, unde i-au aruncat
sôrtea.

Capitularea acesta a lui Tisza
era însă prea bătătoare la ochi și
era prea firescu lucru, că opoziția
o va exploata în favoarea ei și în-
tr'unu mod, care — ori e ori nu
e adevărată școarea de mai sus —
n'a putut să deștepte decât nu-
mai îngrijiri la curte, unde nici-
decum nu pôte fi bine vedută în-
curajarea și întărirea curentului
kossuthistă antidinastic și duș-
manu legăturii cu Austria.

E deci foarte aproape de mintea
omului, că curtea a început să
fiă îngrijată de rezultatele politice
nenorocite a d-lui Tisza, care de
o parte a lăsat să crească corne
kossuthismului, ér de altă parte a
produsu nemulțămire și amărăciune
adencă între poporele nemaghiare
Decă 'n adevăr se va duce

d-lui Tisza dela cârmă, pôte fi s-
gură, că naționalitățile nu vor
vărsa pentru el nici o lacrimă,
căci nenumărate și mari sunt re-
lele ce le-a pricinuit acestora po-
litica sa dușmănosă.

Revista politică.

Dinăuntru. Șovinismul ungurescu a
ținut mult ca să nu 'nceie anul fără
a mai da lumii încă o nouă dovadă
despre liberalismul ungurescu și despre
libertatea, de care se bucură naționali-
tățile nemaghiare sub „liberala” stăpă-
nire ungurescă tiszistă. *Procesul de
pressă* intentat „Luminătorului” pentru
doi articuli, sub pretecul pécătos, că
prin ei s'a agitat în contra rasei ma-
ghiare, și pertractat a doua óra înaintea
curții cu jurați din Arad, a oferit oca-
siunea binevenită șovinistilor d'a 'și
potoli încâtva setea după jertfe romă-
nesci; autorul articulilor d-lui I. Bar-
cianu a fost declarat vinovat și con-
damnat la 6 luni închisóre și 500 fl.
amendă în bani.

Șovinismul ungurescu, bătându-și
joc în cel mai nerușinat mod de li-
bertate și de constituționalitate, sév-
șesce cele mai despotice acte, vrednice
de a fi puse alături cu actele despotis-
mului rusesc. Ca și despotii ruși, „li-
beralii” unguri dela putere isgonesc
limba naționalităților din școlele ma-
ghiare, făcu prin presiuni, amenințări și
terorisări să fiă prigoniți cei mai vred-
nici și zeloși preoți, cari nu vor să fiă
unelte miserabile ale șovinismului în
contra némului lor, aruncă în temniță
pe cei cari cutéză a 'și ridica vocea
întru spérarea drepturilor némului lor,
fără a mai vorbi de alte nenum-
rate persecuțiuni și asupriți de cătră
micii și mititeii despoti ai stăpânirii un-
guresci.

Dér n'avem nici un exemplu în is-
torie, că despotismul și brutalitatea au
avut durată îndelungată, și așa va tre-
bui să ia sfârșit odată și despotismul
și brutalitatea șovinismului ungurescu.

Se scie, că Cehii tineri au cerut
în dieta boemă să se proclame dreptul
public boem și să se 'ncoroneze Maies-
tatea Sa Monarhul ca rege al Boe-
miei. Dieta însă a trecut la ordinea
șile, dicându că acum nu e timpul po-
trivit pentru așa ceva. Dr. Plener, de-
putat german în parlamentul im-
perial, în Viena a întrebat pe guvern,
că ce poziția ia față cu pretențiunile
Cehilor, care schimbă constituția, pre-
cum și față cu pretențiunile îndreptate
ale Germanilor din Boemia. Ministrul-
președinte Taaff a răspuns, că consti-
tuția se pôte schimba când interesul
statului o cere, și s'a schimbat în
1867, când s'a dat Ungurilor puterea
mâni, și în 1873, de, dăse ministrul,
deocamdată interesul statului nu cere ca
constituția să se schimbe șnic încoronarea
să facă acum. Ce privește pe Germanii
din Boemia, guvernul îngreșce neîn-
rupt, ca să li-se facă dreptat deopotrivă
cu Cehii. Așadéră ministrul Taaff a
lăsat a se 'ntelege, că mai târziu, când
va fi timpul potrivit, dorințele Cehi-
lor se pôte implini, ér de altă parte a
dat a se 'ntelege, că guvernul n e
pentru o naționalitate muma, ér pentru
alta ciuamă, ci că tratéză deopotrivă
tôte poporele din Austria.

Din afară. Scandalu în camera grecă. Ces-
țiunea cretană a fost neglijată până
acuma de cătră guvernul grecesc. În
șilele aceste Deljanis, conducătorul par-
tidei opoziționale, a adresat o interpe-
lația guvernului, d-er ministrul-preșe-
dinte Tricupis nu i-a răspuns. O tele-
gramă din Atena însă spune, că opoziția
grecă va aduce cesțiunea, îmbrăcată
în altă formă, în camera grecă. Spi-
ritele sunt foarte agitate și luptele din
parlamentu au ajuns să se continue și
pe strade, unde demonstrațiile sunt la
ordinea șilei. Aceste demonstrații sunt
îndreptate și în contra dinastiei, așa că
regele George se gândesce serios la
abdicare. În săptămâna trecută, opozi-
ția a interplat guvernul aproape în

FOILETONULŪ „GAZ. TRANS.”

Fragmentu

din memoriile lui Franklin.

(Referindu-se la anii 1730—1731 și ca urmare
la „Memoriile vieții lui Franklin”, acestu frag-
mentu s'a copiat la Filadelfia, după un ma-
nuscritu împrumutat cetățenului Delessert.)

...Cam p'atunci imi formaiu planul,
cutezătoru și anevoiosu, de-a ajunge la
perfectiunea morală. Doriam să-mi pe-
trecu viața fără să facu nici o greșelă;
vream să fiu domn peste totu ce m'ar
fi putut țiri spre d-nsa: *aplecarea natu-
rală, societatea și învățul.*

Fiindcă cunosceam séu credeam,
că cunoscu binele și réul, nu înțelegm
pentru ce să nu pot face binele și să
nu mă ferescu de réu. Indată însă vedui
c'am întreprinsu o sarcină mai anevo-
ioasă, de cum imi închipuisem la în-
ceput. Când imi așintiam luarea aminte
și mă siliam din tótă inima să mă fe-
rescu d'o greșelă, adesea cădeam în alta,
fără să iau sémă: învățul era mai pre-
sus de luarea mea aminte séu, ca să
dicu mai bine, aplicarea firească mi-
era mai tare decât rațiunea.

În fine, prin observările făcute, mă
încredințai că, deși suntem conșinși
despre interesul ce avem, ca să fim
pe deplin virtuși, totuși această con-
vingere nu e de ajuns, ca să ne pre-
întempine alunecarea; că se cuvine să
rupem cu deprinderile contrare, să ne
formăm altele bune, să ne întărim în-
tr-ensele, căci altfel, nici odată nu vom
fi siguri de o statornică și uniformă în-
dreptare a conduitei noastre. Prin ur-
mare, ca să ajungu aci, mă gândii, că e
bine s'adoptu următorea metodă.

În diferitele enumerări ale virtuți-
lor morale, ce vedusem în cărțile ce-
tite, catalogul era mai mare séu mai
micu, după scriitor, pentru că unii cu-
prindeau mai multe idei sub aceeași nu-
mire, ér alții mai puține. Astfel după
unii, *temperanța* séu cumpătarea avea a
face numai cu mâncarea și beutura, pe
când după alții, înțelesul ei se întindea
până la moderarea tuturor celorlalte
plăceri, tuturor poffelor, aplecărilor
séu pasiunilor corpului și sufletului, ba
chiar până la înfrânarea avariției și am-
bițiunei. Spre mai bună lămurire, imi
propuse să întrebunțeu mai multe
vorbe, esprimându fiă-care câte mai pu-

ține idei, decât terminu puțin, care să
cuprindă mai multe idei. Sub trei-spre-
dece numiri, cuprinseu tôte virtuțile, pe
care atunci le priviam ca necesare séu
de dorit, și alăturai pe lângă fiă-care
câte o scurtă învățatură, care arată pe
deplin, întinderea ce damu însemnării
lor. Étă acele numiri de virtuți, urmate
fiă-care de preceptul séu învățatura lor:

1. *Sobrietate.* Nu mânca până la în-
greunare, nu bea până să te amețesce.
2. *Tăcere.* Nu vorbi decât ce pôte
fi folositoru ție și altora; feresce-te de
convorbirile deserte.
3. *Ordine.* Fiă-care lucru să-și aibă
un locu, fiă-care afacere unu timpu ho-
tărât.
4. *Rezoluțiune.* Fii decisu a face ce
ești dator să faci; esecută fără străm-
tare ceea ce ai decisu.
5. *Economie.* Nu face nici o chel-
tuelă, decât pentru binele țeu séu alu
altora, adecă nu cheltui nimic fără
necesitate.
6. *Aplecarea.* Nu perde timpul, ci
ocupă-te neîncetatu cu ce e folositoru,
d-er abține-te dela ori-ce faptă de prisos.
7. *Sinceritate.* Feresce-te de ori-ce

prefăcătoria vătămătoare; formeză-ți cu-
getări drepte și inocente, și conformă-te
cu d-nsesele, când vorbesci.

8. *Justiție.* Nu face réu nimenui,
vătămându-lu în interesele lui ori neîn-
grijindu a'i face binele, la care te obligă
datoria.

9. *Moderatiune.* Feresce-te de es-
treme; nu te supăra de nedreptățile ce
ți-se facu, pe oātu credi, că nu le meriți.

10. *Curățenie.* Nu suferi necurățe-
nia nici pe corp, nici pe vestminte,
nici în casă.

11. *Liniste.* Nu te turbura de ni-
micuri, nici de întâmplări obișnuite séu
de care nu poți scăpa.

12. *Castitate.* Dă-te rar la plăcerile
sexuale, numai pe câtu cere trebuința
pentru sănătate séu ca să ai moștenitoru,
nici-odată însă până la îndobitocire séu
perderea puterilor, până la vătămarea
répausului și reputațiunii tale séu a
altora.

13. *Umilință.* Imită pe Socrate și pe
Christos.

Dorința mea fiindu să mă deprind
cu tôte aceste virtuți, mă gândii, că în
locu să-mi împrăștiu atențiunea, încerc-
cându să le posedu pe tôte de-odată, ar

tote afacerile, așa ca scenele din ședința de Sâmbătă a camerei grecesci erau foarte furtunoase.

In ziua pomenită, fiindcă ministrul *Tricupis* n'a voit să răspundă la interpe-lația opoziției în cestiunea Cretei, opoziția a făcută așa mare larmă, încât cu toate năzuințele președintelui de-a potoli focul, vocea ministrului *Tricupis* nu se mai auzea. Opoziția pretindea, ca ministrul-președinte să se dea jos de pe tribună. *Tricupis* însă rămase nemișcat și a dăruit președintelui, că la nici un caz să nu închidă ședința. Atunci deputații din opoziția se repeziră asupra tribunei ca să depărteze cu forța pe ministrul. Amicii ministrului săriră în ajutorul acestuia, respingându pe opoziționali. După aceea se născu serioasă încete-rare. Deputații luară într'ajutoriu băstó-nele. Numai *Tricupis*, și față în față cu el *Deljanis*, rămaseră nemișcați. Abia după un pătrar de oră s'a pus capăt bătăii prin intervenirea ministrilor *Teotikis*, *Dragumis* și a deputatului *Ralli*. Președintele apoi declară ședința de închisă. Luni, după întemărlirile acestea, guvernului i-a succedat după multe lupte să i-se primască bugetul.

SCIRILE PILEI.

Căderea lui Tisza. Foile opoziționale ungurese ne aduc scirea, că Maiestatea Sa Monarhului n'ar fi învoit cu declarațunea lui *Tisza* în afacerea cetățeniei lui *Kossuth*. In urma acesteia foile opoziționale consideră căderea lui *Tisza* ca neînălăturabilă. Și foile din *Viena* vorbesc de apropiata cădere a lui *Tisza*, numai cei dela „*Pester Lloyd*” nu vor să credă că poate să sfârșită și atotputernicia stăpânului lor.

Negustoria cu pașaportele. Ministrul de interne a adresat, fără nici o explica-re, „scurt și ca din topor”, un emisă către autorități, că dela anul nou la cererile de pașaporte pentru streinătate să se ia dela servitorii, lucrătorii și calfe 40 cr. în loc de 20 cr. ca până acum, ér dela ómeni independenți 4 fl. în loc de 2 fl. Cei cari au cunoștința de comunicarea cetățenilor austro-ungari cu România, știu ce sume frumoase de bani are să ia statul numai din Ardelu pentru pașaporte. Și apoi curios e că, pe când guvernul motivează toate emisurile, de astădată nu s'a făcut acest lucru. Dóră nu va fi vrând guvernul să abată pe vama cucului pe cei cari merg în România, ori să facă negustoria cu pașaportele?

Darú regescú. Regele și Regina României au dat 25,000 lei să se împartă de

sărbătorile Crăciunului între săracii din Bucuresci, Iași, Craiova și Galați, precum și 300 de caré de lemne între săracii din capitală.

Mortalitatea în Brașov. In săptămâna trecută au fost de ce casuri de morțe în Brașov, și anume de scarlatină 1, de tifus 2 de bóla de plămâni 1, și de alte bóe 6 casuri.

Mizeria în Galiția a luat, precum s'a împărțit în camera deputaților austriaci, o întindere îngrozitoare. Astfel istorisesc, că la târgul de săptămână din *Radymno* și *Prochnik* au fost mânăți în timpul din urmă vr'o 4000 de cai, dintre cari numai vr'o 500 s'au vândut cu câte 3 până la 5 fl., ér restul cu câte 1 fl. 20 cr. până la 2 fl. Deórece țeranii ucidú caili cu mulțimea, guvernatorul Galiției s'a vădú silít să intervină în contra tãerei în mãssă a cailorú, ca nu cumva să se ívescá vr'o lipsă de cai.

Biserica gr. or. din Igesci, în Bucovina, a arsú. Prețul bisericii acesteia este, precum spune „*Rev. Pol.*”, între 10—15 mii florini.

Fabrica de postavuri în Brașov. Atragemú atențiunea On. publicú asupra anunțului celú publicámú între inserate, alú fabricii de postavuri a d-lor *Wilhelm Scherg & Comp.* Am avut ócaziune a visita și a proba bogatú asortatú de depositú și a cunoșce produsele lucrate cu gustú ale acestei firme, și le putem astfel recomanda fiá-cãruia.

Convenția comercială austro-română.

„*Pol. Korr.*” crede, că raporturile în *Viena* arú fi favorabile acum pentru reînceperea tractărilor pentru încheierea unei convenții comerciale cu România. României i-s'ar puté recunoșce dreptul națiunii celei mai favorizate și deosebite avantaje pentru cerealele sale. Cestiunea vitelorú și a industriei mici ar fi să se reserve pentru ulterioare tractări, după terminarea războiului vamalú.

Se vede, că măsura guvernului românú în contra mărfurilor austriace naturalizate în Elveția a făcutú să se schimbe raporturile în *Viena* în favórea încheierii unei convenții, mai alesú că industriași din Austria au imputatú diarelorú din *Viena* și cu deosebire celorú din *Pesta*, că ele suntú cauza de a luatú guvernul românú măsura amintitá, deórece acele diare au scrisú, că nu e nevoie de convenția, căci și fără ea potú fi importate mărfurile austro-ungare în România, deórece se naturalizează în Elveția și trecú ca mărfuri elvețiane.

De doritú ar fi să înceteze câtú mai curéndú războiulú vamalú. Der din nenorocire câtú vreme importulú vitelorú din România — nu numai alú cerealelorú — nu va fi liberú în Austro-Ungaria, nu credemú că vomú scápa de războiulú vamalú, căci cestiunea importului vitelorú e pedeca cea mare, de nu se póte încheia convenția.

Correspondența „Gaz. Trans.”

Din Sălagiu, 28 Noevre 1889

Stimate D-le Redactorú! Poporul românú din Chilioára, deși săracú și puținú la numărú, aflându-se abia vre-o 657 suflete, după ce sub conducerea bravului și zelosului lorú preotú *Leone Maiorú* a edificatú o școlá atâtú de frumoasă, încátú póte rivalisa cu școléle elementare de prin orașe, în luna lui Augustú a. c. acestú harnicú poporú s'a apucatú să edifice și o biserică nouă numai prin repartiția, căci în cassa bisericii nu era nici unú banú. Edificarea, afará de turnú, a căruia clădire din cauza iernei a trebuitú să se întrerupá, la începutul lunei acesteia a fostú deja terminatá.

In 24 Noevre s'a servitú binecuvântarea acestei biserici din partea activului și meritulului vicarú alú *Silvaniei*, *Rvdis. D-nú Alimpiu Barboloviciu*, asistatú de preoții: *Iónú Vasvari* din *Bársulú* de susú, *Gregoriu Sima* din *Coșeiu*, *Iónú Marcu* din *H. Giurtelecú*, *Gregoriu Copasú* din *Ciora*, *Gregoriu Popú* din *Salatig* și de *Simeonú Sabou* teologú abs. din *Arghihatú*. După binecuvântarea bisericii, *Rvdss. D-nú vicarú* cu rara-i elocința a ținutú o cuvântare poporului, care cu sutele se afla pe afará, adunatú de prin satele din jurú, esplicându-i acestuia, ce este biserică, ce ni-a datú și ne dá noué biserică, ce credința trebuie să avemú noi cátrá aceea și cátrá legea noastră creștinescă-națională etc. O, cum aș dori, ca această cuvântare să rămână imprimatá pentru totú-déuna în inima tuturorú acelorá, cari au fostú fericiți a-o auzi! Cântările au fostú armoniosú conduse din partea cantorilorú din locú cu copii din școlá, și din partea cantorilorú din jurú. După terminarea serviciului divinú s'a servitú parastasú pentru cei răposați, binecuvântându-se și stropindu-se mormintele aflátore în cimitierulú acestei biserici.

Dupá terminarea afacerilorú, bravulú preotú localú ne-a întrunitú pe toți preoții și inteligența mireană în casa-i pururea ospitală, de unde ne-amú despărțitú ducéndú cu noi cele mai frumoase amintiri. Le-amú amintitú acestea, pentru ca preoții noștri, cari se aflá în asemenea împrejurări, să ia de exemplu pe bravulú preotú alú Chilioarei, să îndemne pe poporú atâtú cu cuvântulú,

câtú și cu fapta, ér poporulú să ia exemplu dela poporulú din Chilioára, care fără mijloce materiale suficiente, numai prin repartiția și într'unú timpú atâtú de scurtú, a scuitú prin însuflețirea lui să edifice o biserică coréspondétore timpului modernú. Onóre voué, bravi poporeni!

Unú participantú.

Despre cauza sărăciei poporului românú și prin ce s'ar puté delátura.

(Fine.)

6. O altá causá a sărăciei poporului, e mai departe lipsa de comptabilitate și de cruțare. Indeletnicirea de a însemna în modú sistematicú venitele și speșele și a le ține în evidență, pe mulți economi i-a feritú de cheltueli superflue, i-a îndemnat la cruțare și prin aceea la bunăstare și viață odihnitá, ér lipsa a ceea i-a infundatú în datorii și i-a împinsú în desperare, pregátindu-le unú sfârșitú fără de vreme.

Și nici nu se póte altfelú. Regularitatea și prevederea suntú bazele oricărei întreprinderi ferice; acele numai în și prin comptabilitate potú exista. Unde se pórtá socotéla strinsá despre veniturú și speșe, omulú are totdeuna înaintea ochilorú oglinda stărei întregi a averei, acolo domnesce acuratețá, armoniá și ordine; unde însă aceste se nesocotescú, din toate trebile respirá disordine, încelécá și rezultatul e deficitú peste deficit, în intratele câtú de însemnate. Nu se póte îndestulú recomanda generalizarea cunoștinței de comptabilitate și la poporulú nostru, căci vai multá trebuință are de ea, și multe și necalculabile dobónde ar revérta în sinulú națiunii noastre.

7. In fine neîncrederea în conducătorii săi naturali și neinteresarea de lucruri publice și naționale încă este o causá, din care în multe privințe rezultá scápatarea poporului. Starea vitregá din trecutú și desamăgirile suferite au lăsatú urme neșterse în poporú, încátú față de toți, cari nu au portulú și nu suntú de pozițiunea lui, observéză reserva cea mai mare. Și totuși câtá lipsá are poporulú de poveștele și sfaturile inteligenței sale și mai cu sémá de a preoțilorú, cari 'lú potú feri de multe curse, procese și speșe grele și zadarnice, decât cu confidență și cu totú sufletulú s'arú increde lorú. La acesta nu arare-ori chiar inteligența a datú și dá ansá poporului; căci poporulú epășitú și numai la isbende pipáite se inchină. Dovadá interesulú celú viu alú poporului în afacerea Cl. D. Dr. *Vasilii Lucaciu*.

Mai departe e lipsa de unú interesú viu și mai respicatú în lucruri publice și în afaceri de unú folosú generalú. Vede poporulú ușurátatea transportului pe dru-

fi mai bine s'o restrîng cât-va timp numai asupra uneia din ele și, după ce mă voi asigura de dânsa, să trecú la alta, și așa mai încolo, până le voi dobóndi pe câteși trei-spre-dece. Și, fiindcă câștigarea de mai nainte a cător-va dintrénele putea să înlesnescá pe a celorlalte, așeçaiu mai întáiu *sobrietatea*, pentru că ea tinde să ne dea linisce de spirítú, minte limpede: lucruri atâtú de necesare, când trebuie să fimú în necontenitá veghiere și să ne ferimú de momirea vechilorú deprinderi de puterea ispitelor necurmate.

Dupá ce realizaiu această virtute și mă întáriu într'ênsa *tăcerea* devenea mult mai lesne. Dorindú, ca d'odatá cu perfecționarea în virtute, să capétú și cunoștințe, judecaiu că, în convorbire, mai curéndú le dobóndesce ciue-va prin urechiá (ascultândú), decâtú prin limbá (vorbindú); prin urmare, voinđú a rupe cu învêțulú ce aveamú de-a totú flecári, de a totú face mușcături și glume satirice, care m'aduceau în stare să nu fiu primitú decâtú în societáți ușurate, dedeiu loculú de-altú doilea *tăcerii*.

Prin ajutorulú ei și alú *ordinei*, ce

vine după dânsa, speramú să câștigú mai multú timpú, spre a-mi urma proiectulú și studiile mele. *Resoluțiunea*, îndată ce imi deveni o deprindere, căta să mă întárescá în silințele ce-mi damú, ca să dobândescú celelalte virtuți. *Economia* și *aplecarea*, scápatându-mé de datoriile ce mai aveamú de plătitú și aducéndu-mi abundanța și independința, trebuiau să imi înlesnescá practicarea *sincerității*, a *justiției* și a celorlalte virtuți.

Atunci conchisei că, după cum a dăruit *Pitagora* în versurile de aurú, era neapératá o esaminare dílnică. Ca s'o punú în lucrare, adoptaiu această metodá:

Făcuiu unú caietú, în care pentru fiá-ce virtute destinaiu o paginá, liniatá cu roșu, în șapte colóne — a teca câte una pentru fiácare dí din săptămână — pe care o însemnaiu cu litera inițialá a dílei. Peste aceste colóne, tráseiu trei-spre-dece linii roșii transversale și, la începutulú fiá-căreia, puseiu prima literá a unei virtuți. Pe această liniá și în colóna cuvenitá, puteamú însemna, cu o micá trásurá, toate greșelele care, după cercetarea mea, vedeamú că le făcusemú în ziua aceea în contra acestei virtuți.

Forma paginelorú.

Sobrietate.

Nu mânca până la îngreunare; nu be până să te amețesci.

	Dum.	Lun.	Mart.	Merc.	Joi.	Viner.	Sáb.
Sobrietate							
Tăcere							
Ordine							
Resoluțiune							
Economia							
Aplecare							
Sinceritate							
Justiția							
Moderatiune							
Curățenia							
Liniște							
Castitate							
Umilință							

Mă hotáriu să observú cu tária, în cursú d'o săptămână, una după alta, fiá-

care virtute. Astfelú, în cea dintéi săptămână, mă feriiu câtú putui de a comite cea mai micá înfringere în contra *sobrietății*; lăsiu celelalte virtuți pe calea lorú obicnuitá, însemnândú numai, în fiá-ce sérá, greșelele de peste dí. Astfelú decâtú în prima săptămână așú fi isbutitú să n'am nici unú semnú pe liniá *sobrietate*, așú fi privitú deprinderea acestei virtuți ca de ajunsú întáritá, ér inimicele ei, *aplecările* contrare, mi-s'ar fi părutú destulú de înfrénate, prin urmare mi-așú fi pututú întorce totá luarea aminte, ca să aláturú lângá prima virtute și pe cea urmátore; cu modulú acesta să am în ceeaaltá săptămână doué linii fără semne.

Purcedéndú astfelú până la cea mai din urmă, puteamú face unú cursú completú în trei-spre-dece săptămâni, și patru cursuri într'unú anú. Astfelú face și celú-ce, voinđú să reguleze o grădiná, nu se încórcá a smulge deodată toate buruienile cele rele (ceea-ce ar trece peste puterea brațelorú lui), nici nu lucréză mai multe rózore d'o-datá, ci numai după ce terminá unulú, trece apoi la altulú. Eram încântatú, séu celú puținú mă lingușiamú cu plăcerea încuragiátore d'a vedé

muri bune și pardosite, păstrarea căr-lor și a vitelor de jug, și totuși nu-mai prin forță se țin drumurile în stare folosibile; încetul cu încetul începe a înțelege importanța școlii și totuși ce jertfese din propriul său impuls pen-tru adaptarea cuviincioasă și înflorirea școlii sale? foarte puține și acele ca im-positele cele mai grele. Dără chiar in-teligența română nu prea escelează în sprijinirea lucrurilor publice și de unii interesu generalu, precum sunt institute publice de păstrare, asociațiunii pentru promovarea binelui obștescu în ori-care direcțiune, și ce este mai durerosu, acestu indiferentismu se manifestază chiar față de acele aședăminte salutare, ce și-au pusu de țintă problema mărēta a luminării și cultivării poporului românescu, încep-utul și capētul reorganizării națio-nale.

Cu începutul vēcului presentu au-rra renascerei popōrelor apusene se revērsă peste ruinele lumii deja inve-chite și mārēgăritare scumpe ale ome-nirei fură culese prin mânilor dibace din cenușa institutiunilor feudale și pētra fundamentală a culturii generale fū așe-dată. Spiritulu omenescu, deslântit de cătușele seculare, eluptă pe tōte terenel vietēi sociale rezultatele cele mai uimi-tōre; și între aceste rezultate unu locu de frunte ocupă ideea de asociațiune, care, întēmpinată cu însuflețire și sprijinită cu focu de cătră tōte popōrele Europei, electrisă și popōrele din imperiulu nos-tru. Când ne reamintim svērcolirile febrile, cu care Maghiarii se apucară de cultivarea poporului prin înființarea aca-demiei, prin societăți științifice și literare etc. nu putem nega faptul, cumcă în adevēru au priceputu vocea timpului, au înțelesu importanța ideilor nouē și le-a prinsu și urmāritu cu perseveranța de fieru.

Acēstă ideă salutară se intrupă și la poporulu românescu din Ardelu în „Asociațiunea transilvană pentru litera-tura și cultura poporului român” și în scurtu prin filialele sale, cuprinse tōte un-ghiurile locuite de Romāni, revērsāndu lumină și respāndind cunoscința de sine și a origini sale în inimile strivite ale poporului românescu. Câte tesauere scumpe ale limbei nōstre nu se scōseră sub in-fluiința, conducerea și lucrarea „Asso-ciațiunei transilvane” din întunecime, câte lacrimi nu se șterseră de pe fe-țele orfanilor și căți mārēstri harnici nu eșiră sub scutul „Asociațiunei”: nu-mai protocoalele adunārilor generale ne pot arāta.

Durere însă, că entusiasmulu, cu care fū salutată și sprijinită acēstă „Asso-ciațiune” la urdirea ei, în mare parte s'a rēcit și de aceea rēcēlă — s'e o mārteri-simū verde — n'a rēmasu scutitū nici

despārțēmēntulu altu V-lea altu „Asso-ciațiunei”, cu centrulu în Hațegu. După o paușă îndelungatā de mai multu ani, în care nu dede nici unu semnū de vietă, abia în vēră anului acestuia se tređi din letargiā și se constituī de nou. Avē-va vietă și prosperare, numai viitorulu va descoperi, căci după însuflețirea mani-festată și după concursulu publiculu din locu și juru, nu putem conchide la orecare isbēndă strălucitā. Sē sperāmū însă în viitoru.

Și totuși, când privim la scopurile mārēte ale „Asociațiunei” și la binefa-cerile numērōse, ce s'aurevērsatū peste nemēlul nostru de cătră acēstū foculuru sacru, în tōte părurile societății romāne; nu ne putem îndestulū mira, cum bār-bați cu stare, jalūși de reputațiunea lor națională, nu au concursu cu obolul lor, fiā chiar numai pentru salvarea re-numelui în fața marelui tribunālū altu opiniunei publice romāne, care cu dreptu cuvēntu așteptă o conlucrare cătu de întinsă dela aceea inteligența, care în totu momentulu își reamintese trecutul gloriosu, privind la ruinele sacru din timpul gloriosilor sēi străbunū, sēmē-nate peste ținuturile clasice ale țerei Hațegului — virtutea romānă și isbēn-đile făcute. „Dea ceriulu, ca Asso-ciațiunea nōstră pentru literatura și cul-tura poporului, sē prospereze și in-florēscă”, a rostitū demnulu primaru altu Hațegului N. Băiașu, când salutā la anulū 1864 în numele opidului și altu ținutului in-tregu. Flōrea națiunei romāne și în acea alo-cuțiune sinceră a înțelesu conlucrarea in-tregei inteligențe romāne, prin urmare și a acelei din cerculu acēstui despārțēmēntu.

* * *

Acēste suntū în trāsuri generale cau-sele sērāciei poporului, și vindecarea lor se pōte aduce numai prin instrucțiune teoreticā și practicā și prin crescerea morală. Incă la a. 1814 a profetițu ne-uitatulu Cichindealū viitoru frumosu na-țiunei romāne, decă se va lumina cu mințea și se va deprinde cu luminatele fapte bune. Adevērul acēstoru aserțiunū profetice ilu arātă firea și însușirile Romā-nului, care și în timpu de cea mai mare decădintă a păstratū trāsurile — deși in-tunecate — ale marilor sēi străbunū. Rēmāne dēr, ca conducētorii nemijlociți ai poporului — preoți și învățatorii — cu totu adinsul sē ia în māră lorū culti-varea poporului în tōte direcțiunile, pu-nēnd mai mare pondū ca până acum pe învățaturī practice și premergēndū în tōte ca esemplu bunū, după șa bētrānă: „*verbu movent, exempla trahunt*” (cuvintele mișcă, esemplele atragū), căci numai atuncū cuvēntarea va avē influința rece-ruță și preotulu autoritatea covērsitōre; ēră la din contră mai multu stricā, decātu

direge, mai multu smintesce, decātu in-nalță.

C'unu cuvēntu, preotulu are sē fiā oglinđa, în care sē se resfrāngă tōtă fi-ința poporului. Decă cuvēntările preo-ților peste totu nu și ajungū scopul și poporulu în parte rēmāne rece, cauza este, că se deșteptă prea puțin interesu în acele. Decă cu prudintă s'arū pre-săra în acele și îndrumārī practice, de-o parte arū atrage atențiunea și ar ridica interesulu, de altă parte ar fi folositōre în vietă. Și poporulu nostru e capabilū și primitorū pentru ori-ce învățatură bună. Acēstă capabilitate și docilitate a poporului se probēză deplinū, decă vomū asemēna douē sēu mai multe co-mune, unde preotulu e consciu de misiu-nea sa, cu altele, unde se află preoți de a doua māră. Până ce în comunele diptēiu poporulu cu pietate se aștringe în numărū mare la biserică, de unde cu tōtă ocașiunea duce învățatură frumosă, o îndrumare nouă, părăsesce cărciuna și inclinārile rele, se dă pe muncă și se indeletnicesce în virtuți creștinescē și deprinderī morale; poporulu cu unu pās-torū „năimitū” părăsesce casa lui Dum-neđu, unde nu află nici o hrană spiri-tuală, afară de obicnuita s. liturgiā, umple cărciunele și și lasă frēu liberū la tōte aplecārile rele, pe care nici că le mai ține de pēcātōse și imorale, se cufundă totu mai adēncu în glodulu fāră-de-legilorū și prin aceea în tēmpirea minții și în sērāciā. Atātū în crescerea morală, cătu și în deșteptarea practicā a poporului, preotulu trebuie sē fiā stārui-torū, sē nu se mōiā, decă încercārile prime nu aducū fructele așteptate, și se se folosescă de tōte mijlōcele iertate și compatibile cu demnitatea oficiului întru ajungerea scopului.

De douē-deci și nouă de ori cade mica furnicā sub lemnuțulu, ce-lu tērāiā la clădirea căsului sale, și abia cu a 30-a încercare reiēșă — dēră scopul și l'a ajunsu; asemenea perseveranța va încorona și încercārile preotului zelosū și neinduplecatū cu succesul doritū. Decă odată a cuceritū inimel ascultā-torilor sēi, lucrul e de jumătate is-prăvitū și clădirea ulterioară nu are sē-i cășuneze mari greutăți.

Amū șașu, că preotulu are sē se fo-losescă de tōte mijlōcele iertate. Unu mijlocu curiosu inventatū de prudintă unui preotū germanū pentru îndemnarea poporului la cercetarea bisericei, fiā de ajunsu ca ilustrare a obiectului și ca do-vadă până unde ajunge zelul devo-tatū unei cause sante. — Dispusū la unu satū locuitū de cărbunari, preo-tulu cu adēncă amāriciune sufletescă se convinge, cumcă poporulu e de totu sēl-bătēcitū, ori-ce sēmțēmēntu nobilū se pare ștersū din ființa lui și biserică o

cunōsce mai numai după nume. Și-art pune tōtă puterea în luminarea lui, dēră cui sē vorbescă, pe cine sē învețe, căci afară de douē-trei babe, biserică era tot-deuna golă și bārbați de Lunī diminēta și până Sāmbātă sēra petreceau în pā-dure și pogorau la satū numai, ca în orgiile celea mai grețōse de bețiā, certă și bātāi, sē și cheltuēscă căștigul de pe sēptēmānă și sē și espunā ticāloșia și murdāria lor și a familiei la privirea publică. Māhnitū până la sufletu de a-cēstă stare depravatā — fără sperare de a o putē îndreptā — sta dēnsul adēncitū în cugete într'o Sāmbātă sēra la ferēstă și privea la popoenii sēi, ce se întor-ceau din munți și, obositū de gânduri sinistre, apucă fluerul și începū a sufla unu cāntecū duiosu și pētrunđōtorū. Ce mirare ilu cuprinse, când după câteva momente, strada se umplū de ascultātorī, carī ascultau cu atențiune încordată și admirau sunetele melodiōse ale instru-mentului, ce pārea a face o deosebită impresiune asupra acēstorū fii părăsiți ai naturēi. Ca unu fulgerū o ideă străbātū sufletulu lui și punēndu jos fluerulu, cu fața seninā și versū blāndū, se adresă cătră mulțimea uimită: „fiilorū, vēdū că vē place acēstū cāntecū, ușorū ilu puteți asculta în tōtă Dumineca după s. liturgiā, că bucurōsū ilu voiū repeta totdeuna”. De atuncū biserică era totdeuna îndesuită și nimeni n'ar fi absentat pen-tru nici unu prețū, căci preotulu, con-formū promisiunei, după sēvēșirea actu-lui divinū, lua fluerul și sufla câte-o ariā pētrunđōtōre. Acēstă impregiurare fū exploatatā de demnulu pāstorū prin cuvēntārī edificātōre și starea morală și materială a poporului se îmbunēțăi din șa în șa.

Sēlbătēcia dispārū cu încetul, sim-țēminte nobile se tređiră în inimel pop-orului, cărciunele fură părăsite de totu și starea poporului luā unu avēntū până aci necunoscutū. „Pe acēstă cale am do-bēnditū din acēlū poporū sēlbaticū și decăđutū unu poporū moralū, laboriosū și avutū”, incheiā vredniculu preotū na-rațiunea sa cătră unu turistū, care se rātăcise pe acele locuri și fū martorū unei asemenea scene în biserică.

Altū doilea factorū în luminarea po-porului, prin instrucțiunea tinerimei, e școlă. Și aci vedemū māră influința a învățatorului relativū la mersul regulatū și la sporul învățēmēntului. Ce rēndū bunū domnesce în școlă adevēratulu in-vēțatorū! Elevii cercetēză școlă regulatū, suferū chiar muștrārī dela pārinți și alērgă la școlă; se alipescū cu totu sufletulu cătră iubitul lorū învățatorū, pe care-lu privescū ca pe celū mai mare binefăcētorū și chiar în pedēpsă recunosc iubirea lui pā-rintescă; de dragul lui își studięză cu silința

pe pagine progresele mele în virtute: astfelu ștergeamū, unulū câte unulū, semnele de pe linii, până când, în fine, după mai multe repetārī, avuiu fericirea de a mi vedea caetulu curatū de totū, după o esaminare de tōte dīlele în trei-spre-dece sēptēmāni.

Cārticica mea avea, ca stemă, patru versuri ale poetului englesū Adison, unde represintă pe Catone vorbindū, și care se traducū astfel:

„Voiu stārui: decă mai pe susū de noi esistă o putere (și întreaga natură strigă tare, în tōte lucrārile ei, că se gāsesce una), atuncū virtutea trebuie sē și aibă desfātārile ei, și ceea-ce constituē acele desfātārī, caută sē fiā fericirea.”

O alta de Cicerone, care ȃice:

„O, filosofā, conducētorē a vietēi, o tu, care promovezi virtuțile și gonesci vițele! Numai o dī întrebuiințatā bine și după învățāmintele tale, este preferabilă unei nemuriri, care comite greșeli.”¹⁾

¹⁾ „O vitae philosophia dux, o vir-tutum indagatrix expultrisque vitiorum! Unus dies bene et ex praeceptis tuis actus, peccanti immortalitati est antepo-nendus.”

O a treia după „Proverbele” lui Solomonū, care vorbește despre înțelep-ciune și despre virtute.

„Lungimea dīlelor este în māră i cea drēptă, ēr în stānga onoruril și avu-țiile; căile ei suntū căi de blāndețe, și tōte ale ei cărārī suntū ale pācii.”²⁾

Și considerāndū pe Dumneđu ca isvorulū înțelepciunii, judecāi că este necesarū și dreptū sē i cerū ajutorulū. Prin urmare, compuseiū mica rugă, ce urmēză, și o puseiū în capulū tabelorū mele de esaminare, ca s'o recitezū în tōte dīlele:

„O, a totū puternicā bunētatē! Pā-rinte binefăcētorū; tu, care conduci cu îndurare, sēdesce în mine înțelepciunea, ca sē mi potū cunōsce adevēratele inte-rese; întāresce-mē în hotārirea d'a im-plini totū ce prescrie dēnsa; primesce bunele mele fapte cătră ceilalți fii ai ței, ca singurulū semnū de recunoscință, ce stă în puterea mea, pentru bunēțăile necurmate ce mi dai tu.”

Mē mai serviamū asemenea și cu urmātōrea rugă din poemele lui Thomp-son:

²⁾ Proverb. cap. III, vers. 16—17.

„Pārintele luminii și vietēi! O tu, binele celū mai înaltū, învăț-mē cele bune, învăț-mē sē te cunoscū. Sca-pă-mē de nerođiā, de vanitate, de vițiu, de tōte inclinārile urite, și umple mi su-fletul de sciințe, de pace interioră și de curatā virtute: fericire sātă, ade-vērată și care nicī-odatā nu se pā-lesce.”

Învēțāmēntulu ordinii cerēndū ca fiā-care parte din afacerile mele sē și aibă unu timpū anumitū, o paginā din caietulu meu avea urmātorulū planū, pentru întrebuiințarea celor douē-deci și patru de ore ale dīlei și nopții:

Planū pentru întrebuiințarea celor douē-deci și patru de ore ale dīlei și nop-ții:

Întrebarea de diminețā: Ce bine aș putē face astāđi?

- 5. } Sculāndu-mē, se mē spālū, se mē inchinū, sē mi regulezū afacerile și sē însēmnu ce e de făcutū peste dī; apoi sē mi urmezū studiile. Sē mārānoū.
- 6. }
- 7. }
- 8. }
- 9. }
- 10. } Lucrare.
- 11. }

Amēđi. } Prānđū și preāmbulare. Cetire sēu regularea computurilor.

- 1. }
- 2. }
- 3. }
- 4. } Lucrare.
- 5. }
- 6. }
- 7. } Sē aședū tōte la locul lorū, sē cinezū. Musică, convor-bire sēu recreațiune. Esami-narea celor fācute peste dī.
- 8. }
- 9. }

10. } M. nopt. } Somnū.

- 1. }
- 2. }
- 3. }
- 4. }

Întrebarea de sēra: Ce bine am fă-cutū astāđi?

Incepuiū sē mi esecutū planulū, esa-mināndu-mē pe mine însu-mi. După ce-lu urmau cătva timpū, ilu intrerupsei de căte-va ori, căci cu mirare descoperisemū în mine mai multe defecte, decātu imi inchipuisemū. Avuiū însă mulțāmireā d'a le vedē impuțināndu-se treptatū. Ca sē inlāturū incurcātura d'a reinoi din când în când caietulu, pe care ilu gā-urisemū totū, rāđēndū hārta ca sē ștergū

prelecțiunile și se feresc de a-lu supăra cu vr'o faptă necuviincioasă; până ce la școala cu învățătorul neglijentă toate lucrurile merg pe dos. Disordinea cea mai completă la totu pasul, frecventarea neregulată din partea pruncilor, cari se subtragă la ori-ce ocaziune dela deobligarea cercetării; pe învățătorul ilu privesc ca pe unu torturător și la tota ocaziunea ilu supără și desprețuesc. Legătura așa de trebuincioasă între învățător și școlari e ruptă și numai prin aplicarea disciplinei celei mai rigurose i pôte ține încotva în frâu. Nu-i mirare, decă după 4—5 ani n'au eșit peste cunoșcerea literilor și-și deplângă anii petrecuți între pereții școlii; ăra părinții numai pe lângă esecțiunii își trimită pruncii la școlă, pe care o privesc ca o sarcină grea și nefolositoare.

Aceste sunt ranele, de care suferă poporul nostru, și care numai prin învățatură intelectuală și morală se pot vindeca mai cu seamă în biserică și școlă. Din aceste apoi provine și deplorabila stare materială, sub care geme și care-lu împiedecă în desvoltarea mai repede a culturii sale.

Fiind preoții și învățătorii conducătorii cei mai de aproape ai poporului, cari stau în atingere neîntreruptă și nemijlocită cu acela, au datorința mare și nedispensabilă, de a conlucra împreună după unu plan meditat pentru deșteptarea lui și a nu cruța nici o jertfă, ce binele comun și redicarea poporului o ar recere dela ei. Mai cu seamă ar fi de dorit, ca pe lângă studiile obligate să se pună mai multă pondă pe introducerea elevilor în acele obiecte, cari stau în legătură strinsă s'eu taiă în ale economiei. Cetitul, scrisul și computul sunt obiectele cele mai de lipsă în viața practică; nu mai puțin momentose sunt grădinaritul, prăsirea și oltoirea pomilor; albinăritul, industria de casă etc., care toate pot să formeze unu isvor de frunte alu înavuțirii poporului. — Decă cu toții ar lucra în unire, cu devotament și cu stăruință, nu peste multă starea poporului ar lua altă față și s'ăracia din ăi în ăi ar perde din terenul ocupat; ba și scăderea principală, ce suge atât de multu suc alu poporului, folosirea alcoolului, s'ar împuțina, căci este lucru constatât, cumcă mai cu seamă traiul rău, pe lângă o muncă grea, duce pe om în brațele beției vinarsului. Dăe ceriul, ca această schimbare în spre bine să se realizeze cât de curând și prin aceea să se înaugureze o ăra nouă și mai îmbucurătoare în viața poporului român.

Grădisce, 1889.

Popu-Avelu Bociatâ,
protopopu alu Ulpiei-Traiane.

Puterea armată a României și fortificațiile țării.

Sub acestu titlu scrie „Allgemeine Zeitung“ următoarele:

Regele Carol, eșit din școala armatei prusiane, îndată după chemarea sa pe tronul princiaru alu României, a privit ca o problemă a sa, a aduce armata României, folosind pe cât se pôte bazele ei populare existente, la o stare corăspunzătoare cerințelor timpului nou. Și precum încă în Octomvre 1866, cu prilejul șederei sale în Constantinopol, a obținut dela domnulu său suveran de atunci, dela Sultanulu, deodată cu investitura și permisiunea d'a spori armata permanentă, creată sub predecesorul său Cuza, la 30,000 omeni, așa e și întrăga domniă, ce a urmat, a celui dintăiu Hohenzollern român caracterizată printr'unu șir de dispozițiuni militare reformatore, neatârnatore de nici o schimbare de minister, care dispozițiuni urmăreau țelulu a reforma din temelie, fără mari greutăți, toate raporturile militare ale țării, așa că rezultatul totalu pune numele urzitorulu intelectual alu reformei în rândulu celor mai însemnați organizatori militari ai tuturor timpurilor.

Încă legea militară din 1872 prefăcuse arma *dorobanților*, obligați numai la serviciu periodic și formați din miliția de graniță de mai înainte, într'unu trup militar mai tare și a înșiruit'o cu 16 regimente în statulu armatei teritoriale. Aci numărulu regimentelor de dorobanți, cari au susținut în modu neașteptat de strălucit în timpul ultimulu războiu ruso-turc proba de foc a întrebunțării lor militare, e sporit la 33, fără să fi făcutu țera prin această sporire jertfe financiare mari ori să fi fost lipsită în modu simțitor de brațe lucrătoare. Nu-i vorbă, la dorobanți, ca și la trupa de liniă, care a rămas dela 1872 la același stat de 8 regimente, și la toate celelalte specii de arme ale armatei române îndatorirea de a face serviciu militar ține dela 20 până la 30 de ani impliniți ai etății. Dér timpul de serviciu alu dorobanților și în cursul celor cinci ani dintăiu, în care sunt induși în listele armatei permanente, este mărginită, afară de timpul de instruire a recruților și de esercițiile periodice de arme, numai la esercițiile de companie, ce se fac în fiecare Duminecă. Deorece însă fiecare companie se compune din mai multe sate învecinate, respective din locuitorii lor cei tineri, recrutați pentru serviciul dorobanților, prin participarea lor la amintitele eserciții de arme Dumineca nu se împiedecă în nici unu modu mersul lucrărilor economice și agricole. Afară de

dorobanți cu timp de serviciu periodic de cinci ani la armata permanentă, se recrutează în totu anul pentru fiecare regimentu de dorobanți unu număr de tineri din orașe, cari fiind ca și infanteriștii îndatorați la serviciu permanent de trei ani la armata permanentă, se întrebunțază la formarea cadrelor și despărțămintelor de deposite.

Dorobanțulu, care are forțe bune armătura (în România e introdusă pușca Henry-Martini) și care și-a păstrat pe cât s'a putut portulu naționalu cu singura excepțiune a opincilor, ce după ultimulu războiu orientalu le-a schimbat cu cismele, îi corăspunde ca soldat de cavalerie *călărașulu*. Călărașulu, care are să și cumpere cu banii săi calulu, e îndatorat la serviciu periodic de patru ani în armata permanentă și la șese ani în rezervă, dér așa că și aci s'a ținut s'ă se cruce cât se pôte mai multu brațele de lucru economice și agricole. Nu-i vorbă, regimentele de călărași, de cari România are aci 13, stau, din motive ușor de înțeles, în privința frumșei cailor, îndărătulu celor patru regimente călărețe de *roșiori* (husari roșii), îndatorați la serviciu permanent de trei ani, cari au cai eselenți. Dér pentru aceea călărașulu duce la tăvălă și trăinicia trupelor de călărași s'a probat de-ajuns, abstrăgându cu totul de aceea, că ele în timpuri de pace facu servicii escelente ca poliția rurală călăreță, și că ele în această ocaziune facu o școlă escelentă în întrebunțarea lor, pentru serviciul de patrulă.

Armata română, care e împărțită în patru corpuri de armată (și pe lângă acestea și divisia Dobrogei. — R. „Gaz.“) mai dispune armata română de 58 baterii de artilerie escelentă, între acestea optu baterii călărețe, mai departe patru baterii de munte și unu batalion de artilerie de fortăreță, de două regimente trupe de geniu, inclusive unu corp deosebit de cai terate și telegrafu, și de patru batalione de vânători. În fine trebuie șocotit la statulu armatei permanente și cele două companii de soldați de poliție (gendarmi pedestri — Red. „Gaz.“) și cele două escadrone de gendarmi călări, cari facu în același timp și serviciul de gardă regală și cari sunt o trupă de elită escelentă instruată, compusă din omeni anume căutați și aleși. Deorece aci se recrutează în totu anul 11,000 omeni pentru speciile de arme îndatorate la serviciu permanent de trei ani și pentru cadrele dorobanților și călărașilor, apoi 17,000 omeni pentru serviciul militar periodic alu celor două specii de trupe amintite în urmă, această, după o esistență de șase ani a sistemulu actualu de recrutare și considerându-se timpul

de serviciu de șase ani, ar da ca rezultat, șocotindu-se și rezervele, o armată de 280,000 omeni, și deja acum, țaria armatei române în casu de mobilizare generală, nu pôte fi mai mică de 175,000 omeni.

Foia germană arată apoi cum pentru o armată atât de numerosă România are unu bugetu militar de numai 30 milioane franci. Causa e, că cu trupele de dorobanți și de călărași se cheltuesce puțin. De altă parte însă România aduce mari jertfe pentru apărarea țării. Sunt acele mari cheltuieli extraordinare cu fortificațiunile (intăririle). Aceste fortificații sunt deplin justificate prin pozițiunea geografică a României, și ținta lor e să ocrotescă dreptulu tinerulu regat de a dispune de sine în casu când unu vecin puternic, care n'ar ține s'ă de declararea neutralității regatulu, ar voi să atragă pe România în cerculu politice sale de acțiune, ori să facă din ea unu punct de plecare alu întreprinderilor sale strategice în contra unu alu treilea statu vecin...

Ce privesc fortificațiunile dimprejurulu Bucurescilor (cu forturi detașate și cu tunuri cuirasate, adecă de oțel), care au să formeze centrulu tuturor fortificațiunilor țării românesce, prin aceea se transformă capitala României într'o mare tabără întărită, care în casu de nevoie ar puté servi ca punct de sprijin chiar unei armate de 150,000 până la 200,000 de omeni. La începutu erau prevăzute în planulu lui Briarmont optspredece forturi detașate de trei feluri de mărime diferite. La această dispozițiune însă s'a renunțat și se construiesc acum forturile în dimensiuni prevăzute pentru forturile de mărime mijlocie, afară de cele două mari forturi dela Otopeni și Afumați în nord și în nordost de Bucuresci. Aceste optspredece întărituri, departe în cifră mijlocie de câte 13 kilometri de Bucuresci, formeză unu brău de fortificațiuni, ce cuprinde în periferie aproape unspredece miluri germane, astfel că totu între fiecare două forturi va ave locu încă câte o baterie întărită. Legătura între singuraticele forturi, ale căror coline artificiale piezișe domină chiar peste cerculu de efect alu tunurilor, șesul ce se estinde juru împrejurulu Bucurescilor, se face printr'o cale ferată încunjurătoare deosebită, care servece exclusiv scopurilor militare și care la rându i stă în legătură cu toate liniile ce duc la Bucuresci. Judecându după ordinea, în care s'a începutu construirea singuraticelor forturi, atențiunea

însemnările greșelilor de mai înainte și să scriu altele, în cursul unei noue esaminări — imi transcrieu tablele și preceptele pe nisce place de osu de fildeș; trăsieu pe dănselu liniile într'unu mod durabil, cu roșu, și mi însemnaiu pe ele greșele c'unu condeiu de plumb, ale cărui trăsuri le puteam șterge lesne cu unu burete.

După ce mai trecu, făcui numai unu curs pe an, apoi unu pe mai mult an, până când nu mai făcui de loc, căci lipsii în călătorii, fiindu ocupat cu o mulțime de afaceri. Totuși purtam neîntrerupt caietulu cu mine.

Dintre toate virtuțile, *ordinea* imi dete mai multă bătaie de cap. Văduiu că, deși proiectulu era practicabil, când afacerile cuiva sunt de natură a-lu lăsa să dispună de timp (cum sunt, spre exemplu, ale unu lucrătoru tipografu), însă că nu e totu așa pentru unu patron, care e pus în relațiuni cu lumea și adese primesc omeni, cu care pôte ave daraveri la ori-ce ăra. Asemenea mi-se pără cam anevoiosu lucru să observu *ordinea* în aședarea la locul lor a vestmintelor, a hărțielor etc., pen-

tru-că nu mă deprinsesem de micu cu această regulă. Apoi avându o minunată ținare de minte, nu prea simțiam necuviința ce rezultă din lipsa ordinii. Acestu capitulu mă constrinse dér la o atențiune deosebită: greșele făcute mă chinuă foarte mult; progresele mi erau așa de slabe și abaterile atât de număruse, încât mă hotărăiu s'o alegu la unu felu cu defectulu disordinii.

Unu ce care părea a fi chiar drepta judecată, imi spunea din când în când, că prea marea delicateță, ce pretindeam dela mine, se putea considera în morală ca unu fel de neghiobiă, care m'ar fi făcutu ridiculu, dac'ar fi fostu cunoscută; că ori-ce caracteru perfectu ar puté fi obiectulu invidiei și urei, că cine voiesce binele cată a suferi să aibă și unele defecte, ca să nu-și supere amicii.

Adevărulu vorbindu, în privința ordinii nu mă puteam îndrepta, și acum, când am îmbătrănit și mi-s'a slăbit memoria, simțu mare nevoie de dănsa. În fine deși n'am ajunsu nici-odată la perfecțiunea, la care atât de multu doriam s'ajungu, ba încă am rămasu chiar

cu multu înapoi, totuși stăruințele m'au făcutu mai bun și mai fericit decâtu așa fi fostu, decă n'as fi întreprins această încercare: în tocmă ca celu-ce se nevoiesc a-și perfecționa scrierea, imitându unu modelu, deși nu pôte ajunge nici-odată la aceeași perfecțiune, însă, stăruințele, ce depune, facu să se deprindă mâna mai bine, scrierea s'ă devie mai curgătoare.

Pôte că vafi în interesulu moștenitorilor mei să șciă, că, cu ajutorulu lui Dumnezeu, strămoșulu lor a datorit acestor slabe silințe fericirea nestrămutată a vieții lui, până într'ală șapte-deci și nouălea an, când s'au scrisu aceste espuneri. Restrițele, ce pot însoți restulu ăielor mele, sunt în mânu Provedinței; însă, chiar de s'ar și ivi acele restriști, cugetarea despre fericirea mi trecută m'ar ajuta să le rabdu fără murmur. Eu atribuesc *sobrietății* îndelunga și statornică mi sănătate cu vigorea ce mi mai rămăne din buna mea constituțiune; *aplecării și economiei* datoriesc înlesnirile vieții de timpuriu agonisite, căștigarea averii și a cunoștințelor, care m'au făcutu să fiu unu cetățenu folositor și

mi-au datu ăre care reputăune printre învățați; *sincerității și justiției* atribuesc încrederea de care mă bucuru în țera mea și funcțiunile onorabile cu care am fostu investit. În fine înriurii tuturor acestor virtuți, cu totă imperfecțiunea mea într'ensele, cred, că datoriesc această dispozițiune neschimbăcioasă și aceea voioșă în convorbire, care face și pe cei mai tineri să le placă a fi cu mine în societate. Speru, că mulți din urmașii mei se vor conforma acestui exemplu și că le va merge bine.

Se va observa, că deși planulu meu are înclinare spre religiune, nu se află într'ensulu urme de nici o dogmă. M'am ferit într'adinsu de această, încredințat fiindu de folosulu și bunătatea metodei mele și credându, că trebuie să fiă spre binele omenilor de ori-ce religiune. De aceea mi-am propus s'ă publicu odată.

Mă gândeam să scriu despre fiecare virtute unu comentariu s'eu o mică devoltare, din care să se vedă folosele, ce va ave cineva când le-ar posede și relele ce-ară resulta din viciile, care le sunt opuse. Cartea mi-ăș fi intitulat *„Arta virtuții“*, pentru-că în ea s'ar fi

a fost în prima linie îndreptată asupra construirii forturilor importante din punct de vedere strategic, prin pozițiunea lor lângă liniile de cale ferată lângă alte căi (șosele) de joncțiune (de legătură.) Cu toate acestea, judecându după starea, în care se află lucrările, și în cursul de doi ani vor fi săvârșite toate forturile. Afară de turnurile cuirasate învârtitoare, ce se vor arma cu tunuri înconjurătoare de 12 centimetri și alți căror număr total pentru toate forturile Bucureștilor va de 36 până la 40 (de turnuri), vor primi acestea din urmă, și poate că și bateriile întărite dintre forturi, scuturi (apărătoare) cuirasate (de oțel), care se pot slobodi în jos, înarmate cu tunuri de 5.3 centimetri calibru; aceste scuturi sunt menite a juca un rol deosebit de însemnat la fortificațiunile liniei Galați-Nămoloasa-Focșani.

Precum am amintit, brăul de întărire ale Bucureștilor, care cuprinde înăuntru un spațiu de peste 9 miluri pătrate, după cum e dispus, are să implinască în stil mare problema unei tabere întărite, care să acopere în casă de nevoie întreaga armată română; de altă parte linia de fortificațiuni Galați-Nămoloasa-Focșani, e destinată să închidă calea atâtu unui dușman, care ar pătrunde dela Marea Neagră pe Dunăre în sus, cât și unui dușman, care ar pătrunde spre sud prin văile greu de apărare ale riurilor din Moldova... La fortificațiunile acestei linii se folosesc așa numite baterii combinate. Fiecare din aceste baterii posedă ca centru de fortificații un turn învârtitor cu cupolă, armat cu unul ori cu două tunuri înconjurătoare de 12 centimetri, și două mortiere așezate în dosul turnului; la acest centru se alătură în prima linie un cerc, ce 'lă înconjură în formă de potcovă, cu șese până 'n șapte scuturi (apărătoare) cuirasate, ce se slobod în jos, cu câte un tun înconjurător de 5.3 centimetri calibru, și în a doua linie un alt doilea cerc de fortificații cu 12 până la 14 scuturi cuirasate transportabile, ce ascund câte un tun de 3.7 centimetri ori și câte un tun de 5.3 centimetri calibru. Importanța principală a acestui mod de fortificare, care va avea și un brâu estern cu mitralieze Maxim ca armă pentru a apăra de atacurile de asalt, zace în scuturile ori turnurile cuirasate, ce se lasă 'n jos și anume: în timpul încărcării și dirigerii tunurilor, turnul se slobode 'n jos sub marginea ridicăturii de pământ făcute spre a pute rezista bombelor, apoi scutul cuirasat provădit cu un coperiș-cupolă (de oțel) se ridică 'n sus împreună cu tunul, prin apăsare de către un singur om a unui mecanism construit

cu deosebită ingeniositate, făcându-se astfel cu puțință a impușca cu tunul în toate direcțiunile, și îndată după slobodirea focului dispare apoi turnul erași sub pământ.

Ca și la pozițiunile dela Galați, se folosesc și la fortificațiile dela Focșani și Nămolosa bateriile combinate... Fortificațiile dela Focșani și Nămolosa au problema să închidă calea prin șesul dunărenț român unui dușman străin, care ar veni prin văile riurilor Seret și Bérăladu către sud. Linia de fortificații Focșani-Galați-Nămolosa ar trebui să fiă întărită, după dispozițiile de mai n'ainte, prin fortificarea Buzăului, care este un important punct de încrușare a căilor ferate... După totă probabilitatea nu se va renunța la întărirea Buzăului. Deocamdată însă totă atențiunea e îndreptată asupra lucrărilor de fortificații la Galați și Focșani, care în vrea viitoare au să fiă complet armate, așa că înainte de terminarea lor nu e timp d'a se începe și alte întăriți planuite. Anume cele duse au valoare și despre forturile pentru o eventuală închidere a trecătorilor Carpaților în contra Austro-Ungariei. Acestea se cuprind în planul fortificațiunilor țerei românești. Dér în situațiunea generală de ași și pe lângă bunele raporturi ale României către liga centrală europeană, nu este motiv d'a construi acele forturi în Carpați și ușor de înțeles, că România își are îndreptată atențiunea ca să se termine cât se poate mai repede acele fortificații, care sunt destinate a apăra neutralitatea României față cu Rusia. Căci dora Rusia e singurul stat, care în cazul răscolirei cestiunei orientale, ar pute turbura neutralitatea României, și deci acele organe rusești, care încă tot mai consideră pe România ca un teritoriu de trecere pentru Rusia, întortochéză faptele, când dicu, că niusințele de neutralitate ale tinerului regat și fortificațiile țerei, ce rezultă de aci, sunt amenințări îndreptate în contra statului țarilor. Fia-care își pune gratii de feră la ferestri în acea parte, din care are motiv d'a se teme de vr'o spargere.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS.“

(Serviciul biurolui de coresp. din Pesta.)

Pesta, 21 Decembrie. Teatrul german din strada lăinii (Wollgasse) a ars după amiezii la 3 ore. Pompierii în unire cu miliția și cu poliția au isbutit cu mari opintiri a mărgini focul la teatru, care a ars întreg. Focul a luat naștere din cauza prea marelui încălzirii.

București, 21 Decembrie. Președintele ministerului a pus în

senat, cu considerare la incidentul de ieri, cestiunea de încrude, care i-a dat o senatului cu 61 contra 36 voturi.

Sofia, 21 Decembrie. Săbrania a început dezbaterile asupra bugetului, al cărui deficit e de 18 milioane.

ECONOMIA.

Avuția și binefacerea.*)

II.

Pentru ca să fiă omul fericit la bătrânețe, trebuie ca în tinerețe și în florea vieții să dea și spiritului o hrană sănătoasă. Trebuie să caute ași înmulți cunoștințele universale și a se interesa de toate, ce s'au făcut și se fac pentru înaintarea omeniei. Cei mai mulți oameni au timp destul spre ași înmulți cunoștințele din istorie și cu deosebire a studia biografiile oamenilor însemnați și a se ocupa pe lângă lucrul lor încă și cu ceva, ce înalță și nobilitază spiritul și sântul. Numai cu așa numitele petreceri nu'i de ajuns; nimeni nu poate fi fericit prin o scurtă petrecere. Celu ce umblă numai după petreceri, este o ființă nefericită, cu deosebire la bătrânețe. Din contra ocupațiunea cu arta și știința îți oferă până la finea vieții o mulțime de bucurii liniștite. Dacă bogatul nu a învățat a cunoaște altă plăcere, decât aceea de a câștiga bani, atunci la bătrânețe are să devină ca vai de el. El merge tot pe aceeași cărare mai departe, devine tot mai bogat, dér ce-i folosesc?

El tot nuși poate mânca banii, ba în cele din urmă nici consuma nu'i mai poate. În loc de un bine, sunt mai la urmă banii un blăstem pentru el. El e sclavul lăcomiei de avere, acelu mai ticălos pecat. Se vorbește despre el ca despre o desprețuită făptură. El însuși se crede rău. „Pofta de câștig și de sgârzenia“, dice medicul francez Lanvergne — în cartea sa intitulată: „Cele din urmă ore și mortea în toate clasele societății“, — durează mai departe până în orele, când s'ar pute crede, că nimicnicia a totu cei pământesci i-se arată limpede înaintea sufletului. Tocmai pe patul de morțe ele se arată în totă golătatea lor. Un bogat capitalist, un bă-

*) După Smiles-Schramm.

bat c'unu exterior plăcut, însă lăcom și sgârțit, un inamic al căsătoriei, și fără nici un simț pentru căsnicie, devine în etatea lui mai înaintată serios bolnav, șiși vede zilele numărate. Elu chiamă un preot, îl primesce cum se cuvine, și implineste toate datorințele religioase, ca pe-o formalitate tradițională. Elu însă trăese totu numai cu lumea asta, în care își posedă comorele sale și nu se gândesc la nimic, decât la moșile și capitalurile lui, cu alte cuvinte elu nu se îngrijesc cumva de moștenitorii lui — căți-va nepoți pe cari abia îi cunosc — nici la vre-o fundațiune de binefacere, séu pentru săracii din locul de unde trăia — nu, elu continuă ași administra averea, a încheia contracte, a pune pe notarul séu și pe oamenii lui în mișcare. Ori și ce încercare, de a-i deștepta altu interes, de a privi la viitorul lui, nu reușesc. Elu e mortu deja pentru toate, numai cu bogăția lui mai trăese, aurul este, care nu'l lasă să moră. Elu se tăvălesc în așternutul lui luptându-se cu mortea. „Aur!“ strigă elu cu o voce stinsă și înecată. „I se deschide scrinul și i-se pune pe patu greul sac, care e păstrat acolo. Elu îl pipăie cu mâna lui jumătate înțepinită; suride și strigă pe urmă érași: „Aur!“ Cassa cubanii 'i se deschide, fașcurile de aur, cari sunt îngrămadite acolo, 'i se pun asemenea sub ochi. Elu le privește, însă nu e încă mulțumit. Pulsul séu abia mai bate; ochiul e aproape închis; elu bălbăe: „Aur, aur!“ Se caută pretutinden după aur; în fine se găsește și mai mult într'o despărțitură ascunsă a scrinului. Dér nici acum nu se liniștesc; din contra nerăbdarea și tema lui cresce; elu trage să moră, sufletul séu, care stă să părăsescă corpul, rătăcesc pe buzele sale; elu pare a voi să mai dică un cuvânt; un amic se pléacă spre elu ca să'l audă; elu aude ultima lui oftare: „Aur, mai mult aur!“

Oamenii bogați, pentru-că o ducă prea departe cu păstrarea, sunt mai aspru pedepsiți decât săracul, căruia îi lipsesc această virtute. Ei (bogații) devin sgârțici, cred că pe fia-care și sărăcescu mai tare și moru ca nise cerșitori. Unul dintre cei mai bogați neguțatori merse, după ce câțva timp a răbdat tome,

arătat mijlocele și chipul de a dobândi virtutea. Acesta ar fi deosebit de un simplu indemn, care nearătându mijlocele d'a pute deveni cineva virtuos, séménă cu vorbirea aceluia, pentru care, spre a mă servi de expresiunea apostolului¹⁾, mila și îndurarea stau numai în vorbe, și care fără s'arete celor goi și flămânți mijlocele d'a avé vestiminte și d'ale vieții, îi îndemnă să se îmbrace și să se hrănescă.

Însă lucrurile s'au întors altfel, că nici-decum nu mi-s'au implinit scopul de a se scrie și publica această dezvoltare. În adevăr, din când în când făceam într'insa mică notițe despre simțimintele și raționamentele ce urma să întrebunțez, și din care mi-au mai rămas câte-va; dér grijile ce am avut în primii ani ai vieții — pentru afaceri personale și, mai târziu, pentru afaceri publice — m'au nevoit s'o lasă pentru altădată și a rămas nesfârșit, fiindu-că pe de-o parte, în mîntea mea, cartea e legată d'unu mare și întinsu proiect, a cărui executare cere o întreagă viață, ér pe d'alta funcțiunile ce mi-s'au dat

¹⁾ Iacov, cap. XI, versu 15—16.

neîntrerupt m'au împiedecat d'a mă ocupa pân' acum cu dēnsa.

În acea operă aveam de scop să învederez, că dec'amă considera numai natura omului, apoi faptele vițioase nu sunt vătămătoare pentru-că sunt oprite, ci că sunt oprite pentru-că sunt vătămătoare; că a fi virtuos e chiar în interesul celor ce nu doresc fericirea decât aci jos. Apoi, considerându, că în lume se află mulți comercianți avuți, principii, republice, aședăminte și state, care, pentru administrarea afacerilor, au nevoie de oameni onști, care sunt rari, m'asu fi încercat să convingu pe tineri, că probitatea și integritatea sunt însușirile cele mai merite pentru a conduce p'unu om ne-avutu la o stare mai fericită.

La început, lista mea cuprindea numai două-spre-dece virtuți. Unul din amicii mei imi făcu cunoscutu cu bună-tate, că în genere eram mândru, infumurat, lucru de care cam dam adesea probe; că în convorbiri, nemulțumindu-mă numai să am dreptate, când discutam ceva, țineam încă să probez celoralți, că ei se înșelă; afară de acestea

eram prea cutezător și chiar insolent, însușire despre care mă convinsă aducându-mi diferite exemple. Mă hotărîu dér să-mi pun totă silința ca să mă scap, d'ar fi fostu cu puțință, de acestu vițiu séu de această nebunie, ca și de altele, mai adăogai pe listă umilința.

Nu m'am putut mândri de vr'unu mare succes în reala câștigare a acestei virtuți, însă am câștigat mult în ceea ce-i privește aparența. Imi impusei regula de a mă feri să contradic îndată și d'adrepul opiniunea altora, și imi interdisei ori-ce afirmare categorică pentru păreri mele. Conformu cu vechile legi ale Juntei noastre,*¹⁾ mergeam până a-mi opri întrebunțarea ori-cărei expresiuni, care ar fi arătat o opiniune cu totul hotărîtă. În loc de negreșită, si-gură, fără îndoială, adoptaiu cuvintele credu, presupun, séu imi închipuescu, că (un lucru e așa), mi se pare că.... Oricând cineva afirma un lucru, ce mi-se părea că e greșit, mă feriam de plăcerea de a-lu combate séu contradice într'unu modu aspru și de a'i arăta în-

* Numele asociațiunei séu clubului formatu de Franklin la Filadelfia.

dată absurditatea celor ce susținea. Astfel, în răspunsul meu, începeam prin a-lu face să vedă că, în unele casuri séu împrejurări, opiniunea lui era dréptă, dér că în acelea, despre care ne era vorba, mi se părea, că se află ore-care deosebire.

Îndată cunoscuți folosul acestei schimbări în purtările mele: convorbirile în care intram deveniau printr'acesta mai plăcute; tonul modestu, cu care mi espuneam păreri, le pregătia o primire mai repede și mai puțină contradicere; nu simțiam atăta părere de rău, când vedeam, că n'am dreptate, și dobândiam mai ușor dela alții să se lase de rătăcirile lor și să se unescă cu mine, când se întempla să am cuvântu.

Acestă dispozițiune, căreia la începutu nu mă puteam supune fără să mi siluescu înclinările naturale, imi deveni mai apoi foarte ușor: atătu de multu mă deprinseu cu dēnsa, încatu credu că de cinc-șeci de ani încōce, nimeni, póte, n'a vedutu scăpându-mi o singură expresiune hotărîtore. Acestei deprinderi, unită cu reputatiunea mea de om integru, datorescu mai cu sémă acea mare

in locul s'eu natalu si ceru ajutoru dela ingrijitorulu seraciloru. Dea avea o avere de milioane, stia in frica grozava de a deveni seracu. Ajutorulu 'i s'a datu si elu muri in adeveru mörtea unui cerşitoru. Unu altu neguătoru forte bogatu muri asemenea cerşindü milä.

Din traista cu minciunile.

Eu me ducü cu sfinţii.

Unu Românü inotändu intr'unu satü säsescü, se rugä de unu Sasü s'ei dea sälaşu peste nöpte. Cu mare greutate Sasulu se invoi si ilu chemä pe Românü in casä. Cu câteva zile inainte de asta Sasulu nostru täiaşe unü porcu mare si grasu, si acuma slänina si cânnaşii atärnau de grindile odäii, in care locuia elu si cu Trincina lui si in care voia se găzduiască si pe öspele, ce-i venise la casä.

Romänulu, sciţi, ca toţi Românii, nu putü se tacä din gurä, ci-lu întrebä pe Sasü äşa in gumä, arätändu spre cânnaşii si spre släninä:

„Da ce se fiä minunile astea atärnate de grindä, jupäne?“

Sasulu gändia s'elü pälälescä pe Românü, ca altä-datä s'ei trecä gustulu de a mai veni in gazdä la elu.

„Nici atäta nu scii vecine?“ duse elu cäträ Românü, zimdindü cu rütate pe sub mustätile roşietice. „Apoi ni creşü, hela mare si latü este Dumneşu helu românescü, si helelalü de pe lângä elu suntü sfinşile hele românesci!“

„Äşa o fi, jupäne“, duse Românulu, care nu putea se se ia la cörtä cu Sasulu in casa lui, si fiindü tare ostenitü, se puse la odihnä, spunändu Sasului, că a doua şi se va scula tare de diminetä, de öre-ce mai avea de făcutü o cale sdravänä, pänä la satulu. la care voia se ajungä.

Şi cum duse, äşa si făcü. A doua şi elu se sculä cu nöpte'n capü si-i spuse Sasului, că voiesce se plece. Jupänulu Honş, necäjitü focü, că l'a desceptatü din somnü äşa de vreme, fi duse se plece mai repede si nici lumina nu i-o aprinse, ca se vaşä pe unde se iasä.

Romänulu pipäi prin întunerecü, pänä ce dete de ivörü; dër inainte de a deschide uşä, puse mäna pe cânnaşii de pe fuşteii atärnaşi de grindä, si'i bägä in traista.

„Römäneshi cu Dumneşu, jupäne, că eu me ducü cu sfinşii!“

Sasulu si cuculu.

Unu Sasü era prietinu cu unu Românü. Intr'o iernä se întemplä, că Românulu i-se gätä fänulu mai de vreme, si, ne mai avändü ce se le dea la vite,

incredere, cu care — încă de timpuriu — me onorä concetätenui mei, când aveam se le propuiu nouë aşedömintu seu niscariva prefaceri in cele vechi. Totu aceste deprinderi datorescü si marea mea influinşä din adunările publice, când am avutü onörea se fiu membru alu lorü; căci eramü unu oratoru mediocru, niclö-datä elocinte, adesea sficioşü, prä rarü corectü in expresiuni si cu töte astea, consiliile mele erau in genere preferite.

Nici una din aplecările nöstre firesci nu e, pöte, mai anevoiş de domolitü ca mändria seu orgoliulu. Strivescö cineva, lupte-se cu dënşa, subjuge-o, sugrume-o, că ér işi scöte capulu, ér apare din când in când. Fără indoielä, cetitorule, tu o vedü adesea in acestä istoriä, pöte chiar in momentul in care vorbescü despre a ei subjugare, si me vei putä afla orgoliosü pänä si in umilinşä mea.

(Franklin: Opere alese.)

se duse la Sasü si'lu rugä s'ei dea unü stogu cu fänü seu cu bani seu imprumutä pänä la vëra viitöre. Sasulu naibii insë, deşi avea trei stoguri sdravene, nu voi s'ei dea Românulu nici o mäna de fänü, spuindu'i, că'i e frica, ca nu cumva, decäşi va împärşi fänulu, se fiä si elu silitü se cumpere mai târziu, de öre-ce scie, că si dupä ce cantä cuculu, totü ii mai trebuie unü stogu.

Romänulu cercä si'ntr'alte pärşi, dër nu putü cäpëta nutreşü de nicäiri. A doua şi, auzindü, că Sasulu, prietinu lu, vrea se mörögä la lemne in pădure, elu se duse inaintea lui si se bägä intr'o scorbura, nu departe de drumulu pe unde avea se trecä Sasulu. Când ajunse prietinu lu in dreptulu lui, Românulu incepü se cante ca cucu.

„Aha!“ duse Sasulu in gändulu seu; „de astä-datä o se se facä curëndü primävërä. Se vëndü fänü mai degrabä, ca se nu römäiu cu elu mai pe urmă.“

„Si cum se întörse acasä, si trimise la Românü se vie la elu, că'i vinde iefinü douë stoguri de fänü.

Romänulu veni, cumpärä fänulu, si ilu duse frumuşelü acasä. Sasulu aştepta acum se se desprimävëreze, dër trecü septyemäni dupä septyemäni si nici poveste de primävërä.

In cele din urmă jupänulu fü silitü se cumpere elu dela Românü cu preşü indoitü unulu din stogurile cele vënduse mai nainte.

„Hei, vecine“, duse elu cäträ Românü, uitändu-se cu jale la banii, ce-i numëra, „reü chintatü cuculu la mine anulü ästa. Se nu ascultü la elu, că ce luiesce si la d-ta, cum celutu la mine!“ Sandu.

MULTE SI DE TOATE.

Cum a fostü detronatü Dom Pedro?

Tärziu dupä detronarea împëratului Dom Pedro s'au descoperitü vorbele schimbate între împëratulu detronatü si reprezentantü guvernulu. Correspondentulu din Lisabona alu diarului „Daily News“ istorisescä cum a primitü Dom Pedro scirea detronării sale. Când desü de diminetä i-s'a spusü împëratului, că trebuie se plece numai decätü, a dşü, că elu vrë se plece in çina mare, ca nu cumva se gändescä lumea, că ar fi fugitü. Guvernulu insë i-a răspunsü, că e mai recomandabilü a pleca desü de diminetä, fiindcă prin acestä ocolesce demonstraşile. Dom Pedro a răspunsü:

„Bine, dër ce-mi stricä mie, decä populu, pentru care am trätitü, imi dovedescä iubire si alipire?“ I-s'a răspunsü: „Noi töte astea le scimü, dër familia d-vöstrë nu se bucurä de popularitate, ér cu ocaşia demonstraşiloru sigurü că unulu din membrii ei va fi impuşcatü. — Äşa dër plecü“, răspunse Dom Pedro, care nepu-tëndu-se dumeri de locü asupra aceste dureröse scene, mai duse: „Mi-se pare ca si când m'aşü afla între nebuni. Revoluşia si detronatü? Pentru ce? Ce am greşitü eu?“ — „Nimicü, dër contele d' Eu are nefericirea de-a nu fi popularü, ş'apoi elu stä aläturi cu tronulu.“ — Impëratulu n'a mai dşü nimicü, ci, dupä cum soimü, a plecatü spre Europa. Dela depärtarea sa multe s'au întemplatü in Brasilia. Dupä o telegramä, ce i-s'a trimisü çiarului „Extrablatt“ din Rio de Ianeiro, dupä proclamarea republicei, o bucatä bunä de vreme a domnitü in Brasilia unü guvernü de teröre. S'au condamnatü la mörte 150 de matrosi, pentru-cä au strigatü „se träsescä împëratulu“. Guvernulu a concentratü in Bahiä töte coräbiile de rësboiu, pentru-cä între poporaşionea de acolo domnescä unü spiritü revoluşionarü contra noiei ocärmuiri republicane.

Şi-a presimşitü mörtea.

Unü observatorü, scrie „Fremdenblatt“ din 6 Decemvre, împärtäşescë urmätöru casü: O gäscä, ce 'si clocia ouäle sale, se inbolnävi. Se cobori si merse in curte, de unde invitä si aduse

altä gäscä sänetösä, se continue clocirea ouälöru. Bolnava se mai preumblä o şi douë prin împrejurulu celei, care clocia, apoi muri. Este adevëratü, că bolnava si-a presimşitü mörtea si o chinuia durerea pentru öuä.

„Influenza.“

Böla epidemicä „influenza“, despre care amü făcutü amintire in numëru trecutü alü „Gazetei“, a luatü o estensiune forte mare. Ea bätue si prin şëra ungurescä in Magyar Ovár, in Moşon si in Timişöra, unde mai multü de 650 persoane suntü infectate. In Viena 30% dintre şcolari suntü bolnavi. In Berlinä numëru celöru infectaşi e ingrozitorü, însuşi contele Moltke e infectatü. Böla acestä s'a lätitü si in Serbia si Italia, cu deosebire in armatä.

Calendarul septemänel. Decemvre are 31 zile. Table with columns for months, days, and names of saints.

Tergurile din Ardelü si Ungaria propriä,

15. Ciocmanü. 17. Aita-mare. 18. Cetatea de baltä, Cic-Cosmaş. 19. Dobra. 20. Olpretü, Başonulu mare, Algyogy (Geoagiulu de josü). (Cäpälnaşü, Comloşü, Oravişa). 21. Selişte, Ciuci, Egerhatü, Mociu, Şimleulu-selagianü, Mocfalü, Radnotü, Şomcherecü. 22. Apoldulu micü. (Kacové, Biserica albä). 24. (Detta). 25. Nagyfalü, (Munca). 26. Cici-Sepviüz, Pişcoltü. 28. Ciocmanü, Cluşi. 29. Teuşü Terebeşü, Vinerea. (Voitegü); 30. Illyfalü (in Treiscaune). 31. Zélü.

Tergulu de rimätöri din Steinbruch.

La 16 Dec. n. starea rimätörilorä a fostü de 95.270 capete, la 17 Dec. au intratü 1955 capete si au eşitü 663 römänändü la 17 Decemvre unü numëru de 96562 capete. — Se notözä: marfa ungurescä veche, grea dela 42 cr. pänä la 43 cr. marfa ungurescä tinerä grea dela 43 cr. pänä la 44 cr., de mijlocü dela 43 cr. pänä la 44 cr. — usörä dela — cr. pänä la — cr. — marfa şëranescä grea dela 42 pänä la 43 — cr. — de mijlocü dela 42 cr. pänä la 43 cr. usörä dela 41 cr. pänä la 43 cr. — Marfa de Romänia de Bälony grea dela — cr. pänä la — cr. transito mijlociä grea dela — cr. pänä la — cr. insë transito usörä dela — cr. pänä la — cr. transito topeşä grea dela — cr. pänä la — cr. transito mijlociä dela — cr. pänä la — cr. Marfa şërbescä grea dela 42—43 cr. transito, mijlociä grea dela 42—43 cr. transito, şuörä dela 41—42 cr. Porcişingräşatü de unü anü dela — cr. pänä la — cr., ingräşatü cu cucurüzü dela — cr. pänä la — cr., ingräşatü cu ghindä dela — cr. pänä la — cr. Cantärişü la garä cu 4 1/2.

Trageri la sortü.

Fonciare 3% dela Oest. Boden-Cred. A. 16 Dec. S. 121/97, 1618/18, 3427/42. 3965/21. Plata urmëzä dela 1 Iunie 1890 in colo. In amortisare s'au trasü ser. 32, 322, 690, 1863, 2839, 2927. Cele 600 numere cuprinse in seriile aceste se vorü rëscompëra din 1 Iunie 1890 inainte cu 100 fl.; detentorii lorü mai primescü câte unü couponü, care participä la urmätörele trageri de câştiguri: Imprumutulü ung. dela 1870 cu prime; sortatü la 14 Dec. seriile: 1221, 1421, 1422, 1636, 1914, 1935, 1954, 2229, 2346, 2497, 2921, 2977, 3302, 3387, 3744, 3892, 3925, 4191, 4239, 4311,

4388, 4423, 4575, 4645, 4984, 5008, 5106. 5256, 5531, 5575, 5860. Plata urmëzä dela 15 Iunie 1890 inainte. Tragerea urmätöre este la 15 Aprilie 1890.

Bursa de märfuri din Budapesta dela 18 Dec. 1889

Table with columns for grain types (Seminţe), quality (Calitatea), and price (Preşulu per 100 chilgr.).

Bursa din Bucuresci din 17 Dec.

Table with columns for values (Valori), percentages (%), and sums (SE CUMP).

Cursulu pieşei Braşövi

Table with columns for silver (Argintö), gold (Napoleon-d'ori), and other items.

Cursulu la bursa de Viena

Table with columns for gold (Benta de aurü), silver (Benta de härtiä), and other items.

Editorü si Redactorü responsabilü: Dr. Aurel Mureşianu.

Cancelaria Negruțiu

în Gherla—Sz.-ujvár—Transilvania
DESCHIDE ABONAMENT PE ANUL 1890

la

AMICULU FAMILIEI. Diaru beletristicu și enciclopedic-literar — cu ilustrațiuni. — Cursul XIV. — Apare în 1 și 15 di a luni în numeru câte de 2—3 côle cu ilustrațiuni frumoșe; și publică articlii sociali, poesii, novele, schițe, piese teatrale ș. a. — mai departe tracteză cestuni literare și științifice cu reflesiune la cerințele vieței practice; apoi petrece cu atențiune vieța socială a Românilor de pretutindenea, precum și a celorlalte poporațiuni din patriă și străinătate; și prin glume, în mare parte ilustrate, nisuesce a face câte o oră plăcută familiei strivite de grijile vieței; și preste totu nisuesce a întinde tuturor indiviților din familiă o petrecere nobilă și instructivă. — Prețulu de prenumerațiune pre anul întregu e 4 fl., pentru România și străinătate 10 franci, lei, plătibil și în bilete de bancă ori marce postal.

PREOTULU ROMÂNŪ. Diaru bisericescu, scolaru și literaru — cu ilustrațiuni. — Cursul XVI. — Apare în broșuri lunare câte de 2½—3½ côle, și publică portretele și biografiile arhierilor și preoților mai distinși, precum și alte portrete și ilustrațiuni, — mai departe articlii din sfera tuturor științelor teologice și între aceștia mulțime de predice pre dumineci, sârbători și diverse ocașuni, mai alesu funebrale, — apoi studii pedagogice-didactice și științifice-literari; și în urmă totu soiulu de amănunte și sciri cu preferința celor din sfera bisericescă, scolastică și literară. — Prețulu de prenumerațiune pre anul întregu e 4 fl. — pentru România 10 franci — lei, plătibil și în bilete de bancă ori marce postal.

Colectanții primescū gratisū totū alū patrulea esemplarū.

Numeri de probă se trimitū gratisū ori-cui cere.

Totu de aci se mai potū procura și următoarele cărți din editura propriă:

Renascerea limbei românesce în vorbire și scriere invederită și aprețiată de Dr. Gregoriu Silași. (Op complet). Broșura I. II. și III. Prețulu broș. I. II. câte 40 cr. — Broșura III. 30 cr. Tôte trei împreună 1 fl.

Merinde dela școlă seu *invătățuri pentru popor* culese din diarul unui scolaru de Dr. Georgiu Popa. — Oplu acesta, pentru povățuirile lui valorose, are se ocupe unu locu de frunte în bibliotecile noastre poporale. D-lu autoru a avut nimerita idee, de a publica prin oplu de față unu diaru de școlă, ce și-lu făcuse ca elevu de anul I alu școlei poporale superioare din Cămpeni, va se dîcă pe când era în alu 4-lea anu de școlă. În acestu diaru se cuprindū diferite impresiuni din copilăria, atătu din școlă câtu și afară de școlă: o colecție bogată de diferite povățuri primite dela învățătorulu seu, pe cari autorulu le-a prelucratu și desvoltatū cu multă îngrijire. Cele mai fundamentale principii cu privire la morală, religiune, naționalitate, igienă, economie, istoriă etc. etc. se află în acestu opu, așa că singurū numai câteva din cele 32 capitule, cum ar fi d. es. capitulu despre fumatū, despre curățirea trupulu etc. ar fi de ajunsu pentru a merita se nulipsescă din nici o bibliotecă poporală românescă. Oplu cuprinde 289 pagine 8° — Prețulu unui esemplarū cu porto-francatū e 1 fl. 10 cr.

Barbu cobzarulu. Novelă originală e Emilia Lungu. Prețulu 15 cr.

Puterea amorulu. Novelă de Paulina C. Z. Rovinaru. Pețulu 20 cr.

Idealulu pierdutū. Novelă originală de Paulina C. Z. Rovinaru. Prețulu 15 cr.

Opera unui omu de bine. Novelă originală. — Continuarea novelei: **Idealulu pierdutū** de Paulina C. Z. Rovinar. Prețulu 15 cr.

Miseriile sociale. Novelă de Paulina C. Z. Rovinaru. Prețulu 20 cr.

Fântana dorulu. Novelă poporală de Georgiu Simu. Prețulu 10 cr.

Codreanu craiulu codrulu. Baladă de Georgiu Simu. Prețulu 10 cr.

Ultimulu Sichastru. Tradițiune de Georgiu Simu. Prețulu 10 cr.

Bunica și Nepoțelulu. Schiță din sfera educațiunei. După Ernest Legouvé G. Simu. Prețulu 10 cr.

Probitatea în copilăria. Schiță din sfera educațiunei. După Ernest Legouvé. Prețulu 10 cr.

Elu trebuie să se însore. Novelă de Maria Schwartz, traducere de N. F. Negruțiu. Prețulu 25 cr.

Brandă seu Nunta fatală. Schiță din emigrarea lui Dragoșu. Novelă istorică națională. Prețulu 20 cr.

Numerii 76 și 77. Narațiune istorică după Wachsmann, de Ioanū Tanco. Prețulu 30 cr.

Hermanu și Dorotea după W. de Goethe, traducțiune liberă de Constantinū Morariu. Prețulu 50 cr.

Ifigenia în Tauria. Tragediă în 5 acte după Euripide, tradusă în versuri de Petru Dulfu. Prețulu 30 cr.

Carmen Sylva. Prelegere publică ținută în salele gimnasiului din Fiume prin Vincențiu Nicoră, prof. gimnas. — Cu portretulu M. S. Reginei României. Prețulu 15 cr.

Poesii, de Vasiliu Ranta-Buticescu. Unu volumu de 192 pagine, cuprinde 103 poesii bine alese și arangiate. Prețulu redusu (dela 1 fl. 20 cr.) la 60 cr.

Trandafir și violele, poesii poporale, culese de Ioanū Popu Reteganu. Unu volumu de 14 côle. Preț. 60 cr.

Tesaurulu dela Petrosă seu Cloșca cu pui ei de aurū. Studiu archeologic de D. O. Olinescu. Prețulu 20 cr.

Biblioteca Sătenulu Românū. Cartea III și IV, cuprindū materii foarte interesante și amuzante. Prețulu la ambele 50 cr. — câte una deosebi 30 cr.

Biblioteca Familiei. Cartea I. Cuprinde materii foarte interesante și amuzante. Prețulu 30 cr.

Colectă de rețete din economiă, industriă, comerț și chemiă. Prețulu 50 cr.

Economiă pentru școlele popor. de T. Roșiu. Ed. II. Prețulu 30 cr.

Spicuire din istoria pedagogiei la noi — la Români. De V. Gr. Borgovan. Prețulu 15.

Manualu de Gramatică limbei române pentru școlele poporale în trei cursuri, de Maximu Popu, profesorul la gimnasiulu din Năsăud. — Manualu aprobatu prin ministeriulu de culte și instrucțiune publică cu rescriptulu de data 26 Aprilie 1886, Nr. 13,193. — Prețulu 30.

Nu mă uita. Colecțiune de vierșuri funebrale, urmate de iertăciuni, epitafiă ș. a. Prețulu 50 cr.

Carte conducătoare la propunerea calculărei în școlă poporală pentru învățător și preparandū. Broș. I. scrisă de Gavrilu Trifu profesorul preparandialu. Prețulu 80 cr.

Catechese pentru pruncii școlari din școlele poporale. După George Mey preot în Schörzkirch din diecesa de Rottenburg de Titu Budu parochu gr. cat. în Satu-Siugatagu, protopopulu distr. Mara, adm. Vicariatul alu Maramureșulu etc. etc. Edițiunea II. Prețulu unui esemplarū cu porto francatū 1 fl. 05 cr.

Din trecutul Silvaniei. Legendă de Victoru Russu. Prețulu unui esemplarū cu porto francatū 1 fl. 05 cr.

Prin mörte la victoriă. Comediă într'unu act. După A. Kotzebue localisatā de Irina Sonea n. Bogdanu. Prețulu unui esemplarū 10 cr.

Influința mândriei. Novelă de Paulina C. Z. Rovinaru. Prețulu unui esemplarū 30 cr.

Cuvântări bisericesci în tôte sârbătorile de peste anu de Ioanū Papiu. — Unu volumu de peste 24 côle 8° mare, hârtiă fină. — Numele d-lui I.

Papiu este multu mai bine cunoscutu clerulu românū, decâtu se fiă de lipsă a mai recomanda acestu nou productū alu d-sale. Clerulu românū a învățatū a'i aprețui scrierile d-sale pentru însemnata lorū valoare literară. — Noulu tomū de predică întrece însă tôte volumurile de predică edate până acum, prin întocmirea sa — avendū o notiță istorică la fie-care sârbătoare, — care arată timpulū introducerei, fazele prin cari a trecutū și modulū cum s'a stabilitū respectiva sârbătoare. — Prețulu unui esemplarū cu porto francatū e 2 fl. v. a.

Cuvântări funebrale și iertăciuni pentru diferite casuri de mörte, întocmite de Ioanū Papiu. — Acestu volumu de peste 24 côle cuprinde: 8 cuvântări acomodate pentru ori-ce casuri ordinare de mörte, 4 pentru casuri ordinare de mörte întemplate în timpuri diferite ale anulu, 10 la casuri ordinare însă mai speciali de mörte, 4 la înmormântarea omienilor bētrani, 5 la înmormântarea pruncilor, tinerilor și a junilor, 9 la casuri de mörte speciali; — apoi pe mai bine de patru côle urmēzū o mulțime de iertăciuni precedate de o introducere generală în iertăciuni, și anume: 1 iertăciuni dela bărbatulu dela muiere, 2 — a muierei dela bărbatū, 3 — a părintelū dela fi, 4 — a mamei dela fi, 5 — a filorū dela părinți, 6 a fratelū seu surorū dela frați și surori, 7 — a nepoților dela moși, moșe, bunū, bune, străbunū, străbune, 8 — a nepoților dela unchiu și mătușe, 9 — dela nemuri și consăngenū mai depărtați, 10 — dela consoți de aceeași ocupațiune, 11 — dela binefăcētorū, amici, cunoscuți și dela toți creștinii adunați. Recomandămū clerulu românū acestu bogatū volumu de cuvântări funebrale și iertăciuni lucrate amēsuratū tuturor cerințelorū preoțimeii fungente la casuri funebrale. Prețulu unui esemplarū speditū franco e 2 fl. v. a.

Cuvântări bisericesci, tomul III, scrise de Ioanū Papiu. — Acestu tomū cuprinde predică pe Dumineci și se estinde pe 12 côle 8° mare. — Prețulu unui esemplarū speditū franco e 1 fl. v. a.

Orientale catolicū seu concordantele tradițiunei în două limbi — română și latină, tracteză despre primatulū bisericeii și se estinde pe 22 côle 8° mare. — Scrisu de Ioanū Papiu. — Oplu acesta a fostu recensatū favoritorū și lădat și de foile străine. — Prețulu unui esemplarū speditū franco e numai 1 fl. 50.

Resultatele filosofiei seu cunoscințele cele mai de frunte despre natura spirituală a omulu, despre relațiunile și scopulū lui espuse în modū popularū de profesorulu Dr. Iosifū Frapporti și prelucrate în traducere liberă (cu facultate dela autorulu) de Ioanū Papiu. — Acestu opu, care se estinde pe 11, côle 8°, e foarte acomodatū ca premiu pentru cei ce absolvă școlă poporală,

se vinde cu prețulu numai de 50 cr esemplariulu speditū franco.

Manualu cateheticū pentru primii ani scolastici, prelucratū după I. A. Fritz de Basiliu Rațiu, fostu profesor de s. scriptură, catehetică și meto dică în seminariulu archidieceșanū din Blașiu, actualmente vicaru arhieriscopescū în Făgărașu. — Acestu opu de mare însemnătate pentru literatura catehetică română este o prelucrare liberă, schimbândū unele aplicări practice cu altele recerute de relațiunile și lipsele băieților noștri, ér ceremoniele bisericesci înlocuindu-le cu cele prescise și usitate în biserica noastră română. În note se arată și procederea ce are se o observe catechetu față cu discipulii sei. Aceștia scriere are se fiă unū îndreptarū în mână catechetilorū, învățătorilorū și a părinților la instrucțiunea religiōsă-morală, ce au se o dea micilorū băieți. — Prețulu unui esemplarū din acestu opu, — care portă clausula aprobărei preu ven. Ordinariatū metropolitanū din Blașiu și care cuprinde 222 pag. 8°, avendū mai multe poesii în textū, — este 1 fl.

Omiliile celui dintre sfinți Părintelū nostru Ioanū Gură-de-Aurū la epistolele sfântulu apost. Paulū către Titu și Filemonū. Traduse de Constantinū Morariu. Prețulu unui esemplarū cu porto francatū e 60 cr.

Dumnezeșca liturgiă a celui dintru sânti părintelū nostru Ioanū Chrysostomū compusă din operele acelu sântu părinte, de Ioanū Boroșiu parochu gr. cat. și ases. consist. Prețulu unui esemplarū cu porto-francatū e 40 cr.

Cele mai eftine cărți de rugăciuni:

Mărgăritarulu sufletulu. Carte bogată de rugăciuni și cântări bisericesci, foarte frumosu ilustrată. Prețulu unui esemplarū broșuratū e 40 cr., legatū 50 cr., legatū în pânză 80 cr., legatū mai fin 1 fl., legatū în piele 1 fl. 30, în legătură de luxū 2.50—2.80

Miculū mărgăritarū sufletescū. Cărticică de rugăciuni și cântări bisericesci — frumosu ilustrată, pentru pruncii școlari de ambe secsele. Prețulu unui esemplarū broșuratū e 15 cr., — legatū 22 cr., legatū în pânză 26 cr.

Cărticică de rugăciuni și cântări pentru pruncii școlari de ambe secsele. Cu mai multe icōne frumoșe. Prețulu unui esemplarū e 10 cr.; 50—3 flor.; 100—5 fl.

Visulū Prea Sântei Vergure Maria a Născētoarei de D-deu urmatū de mai multe rugăciuni frumoșe. Cu icōne frumoșe. Prețulu unui esemplarū legatū speditū franco e 12 cr., 50 esemplare 5 fl., 100 esemplare 9 fl. v. a.

Epistolia D. N. Isusū Christosū. Prețulu unui esemplarū legatū și speditū franco e 15 cr.; 40 de esemplare 6 fl.; 100 esemplare 10 fl.

A se adresa la „CANCELARIA NEGRUȚIU” în Gherla (Sz-ujvár. — Transilvania), unde se cumpără acțiunile tuturor băncilor române cu prețurile cele mai bune.

Seiden-Grenadines, schwarz und farbig (auch alle Lichtfarben) 95 kr. bis fl. 9.25 p. Met. (in 18 Qual.) —
Gestreifte und karrirte Seidenstoffe von 80 kr.
 bis fl. 6.35 p. Met. — (ca. 650 versch. Dess.) — versch. roben- und färbweise porto- und zollfrei das fabriks-Depôt **G. Henneberg** (K. u. K. Hofliefer.) **Zürich**. Muster umgehend Briefe kosten 10 fr. Porto.

UN INVETĂCELŪ (ucenicŪ)

care a absolvatŭ 4 clase primare, ori chiar ŝi clasa I gimnazială, avendŭ cunoscință de cele trei limbi ale patriei se primesce in prăvălia la subsemnatulŭ pe timpŭ de trei ani, avendŭ intrăga întreținere, hainele necesare ŝi înlesnirea de a frecventa școla de sėra.

234,3—1

Haritonŭ Petricŭ.
 Scheiu, Prundŭ No. 1390.

„ALBINA“

85,28

Institutŭ de creditŭ ŝi de economii
 FILIALA BRAȘOVŪ

Amanetėză hărtii de valėre

ȘI DE CELEA ROMĂNESCI

până la 85% din valėrea lorŭ după cursulŭ de dŭ, pe lângă cele mai ieftine condițiuni.

Informațiuni mai de aproape se potŭ lua dŭlnicŭ în biroulŭ institutului, piață No. 90, dela 8—2 őrre d. p.

GRATIS! GRATIS! GRATIS!

300

de

ANECDOTE ȘI GLUME

se dau tuturorŭ acelora cari cumpėră

65

de

ANECDOTE ȘI GLUME

à 1 cr.

*Căștiğŭ mai mare nu pėte fi
 Pentru o nimica tėtă a se-nveseli!?*

Dėr sė ne înțelegemŭ!

A eșitŭ de sub tiparŭ o carte stėrnitėre de veselie ŝi bucurie, care pėrtă titlulŭ ŝi cuprinde

365 ANECDOTE ȘI GLUME

adunate, prelucrate ŝi arangiate de
TITU V. GHEAJA.

Cuprinsulŭ acestei cărți este fėrte petrecėtorŭ, așa cã cetindŭ ŝi numai o față din ea, caută sė ridŭ ori-cătŭ ai fi fostŭ de necăjitŭ ŝi mahnitŭ.

Și acėstă carte de așa mare prețŭ pentru lumea necăjită ŝi amărită, se vinde

numai cu 65 cr.

la
CANCELARIA NEGRUȚIŪ
 în Gherla—Sz.-ujvár.

235,5—2

Rugăm pe d-nii abonați ca la reînnoirea prenumerațiunei sė binevoiască a serie pe couponul mandatului postalŭ ŝi numerii de pe fășia sub care au primitŭ diarulŭ nostru până acuma.

Administraț. „Gaz. Trans.“

Efectuează la casuri de strămutare dintr'unŭ locŭ într'altulŭ cu calea ferată, cu vaporulŭ ŝi pe șosele transportulŭ obiectelorŭ prin

CARĒLE LORŪ PATENTATE

pentru

TRANSPORTUL DE MOBILE

ce se închidŭ. Fiindŭ aceste carē tapețate completŭ înăuntru ŝi aședate pe arcuri se economisesc impachetarea precum ŝi descărcarea ŝi reincărcarea obiectelorŭ.

125,22

Non de totŭ. CORSETE

în colėrea ŝi fasonulŭ celŭ mai modernŭ se confecționează după măsură. Asemenea se esecută cu promptitudine ŝi bine ori-ce reparaturŭ.

Ca specialitate „Corsete a-nume confecționate pentru a ținea corpulŭ dreptŭ.“

Madame Neubauer.

235,3-1

Brașovŭ, Tėrgulŭ cailorŭ.

Numere singurateice din „Gazeta Transilvaniei“ à 5 cr. se potŭ cumpėra în tutungeria **I. Gross**, ŝi în librăria **Nicolae Ciurcu**.

Ori ŝi ce DURERE DE DINȚI

o delătură îndată sticluța „Liton“ probată de 20 de ani în mii de casuri, ce se capėtă pentru 36 cr. la **DEMETER EREMIAS NEPOȚII** în Brașovŭ.

217,4—4

Subsemnații recomandă onor. publicŭ renumitele lorŭ fabricate precum :

Palmerston pentru paltėne de őrănă, lucrate suprafinŭ.

Kammgarn pentru gherėce de salonŭ ŝi costume complete, lucrate din cele mai fine torturi (Kammgarn) franțuzescŭ.

Cheviot ŝi stofe **Loden**.

Stofe naturel pentru cămăși à la profesorŭ **JÄGER**.

Invėlitori pentru piciorė ŝi **covėre lungi**.

Pentru fabricatele nėstre, lâna curată ŝi colorile veritabile dămŭ ori-ce garanție dorită.

Incredințandŭ onor. publicŭ, cã va fi servitŭ în modulŭ celŭ mai realŭ ŝi cu prețurile cele mai eține, semnămŭ
 Cu înaltă stimă

Wilh. Scherg & Comp.

Chiar acum a eșitŭ de sub tiparŭ :

Directoriulŭ sėu ordulŭ oficiului divinŭ

pe anulŭ 1890,

de cunoscutulŭ nostru literatŭ **Ioanŭ Borosiu**, par. gr.-cat. ŝi ases. cons.

Scopulŭ acestui opŭ este a înlesni observarea practică a prescrișlorŭ rituale ocurente la funcțiunile sacre în decursulŭ anului viitorŭ. — Ca acestŭ scopŭ sė se pėtă ajunge, **Directoriulŭ** este compusŭ așa, încătŭ începėndŭ dela 1 Ianuarium st. vechiu în paralelă cu calendarulŭ civilŭ pentru fiă-care Duminecă, sėrbătėre ori altă dŭ normală în modŭ continuativŭ ŝi în ordŭ sistematicŭ suntŭ coadunate tėte prescrișele tipicului, cãte în cărțile ritualŭ suntŭ imprăștiate. Din coadunarea acestora fiăcare — la prima vedere — pėte cunėce cum este de a se împlini oficiulŭ inseratului, mănecatului, sãntei liturgie ŝi altorŭ funcțiuni ritualŭ-sacre etc.

Prețulŭ unui exemplarŭ expeditŭ franco costă 45 cr., 5 exemplare procurate deodată costă franco 2 fl. v. a.

A se adresa la „Cancelaria Negruțiu“ în Gherla. (Szamosujvár.)

(219,5—3)

Anunțŭ

COVORE de PODINĂ

din lâna curată, fėrte durabile recomandă

233,3—2

CARL PAUL

Postovarŭ, strada funarilorŭ 236.

Se află de vėndare ŝi în prăvălia de produse a d-lui **I. ZACHARIAS**, strada Vamei 8.